

A white bird, possibly a species of sparrow or finch, is shown in flight against a light blue background. Its wings are spread wide, and its tail is visible. The bird is the central focus of the image.

ZPRAVODAJ

ORNITOLOGICKÉHO KLUBU PŘI LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

ROK 2023 | ČÍSLO 19

OBSAH

♦ úvodní strana mlynařík dlouhoocasý, foto: M. Suržinová

2–3

Úvodní slovo | Zápis ze setkání
Ornitologického klubu 2023

4–6

Souhrn výsledků monitoringu
vybraných ptačích druhů
Ptačí oblasti Labské pískovce
za rok 2023

7

Novinky ze světa ptáků
v Saském Švýcarsku v roce 2023

8–12

Zimující vodní a mokřadní ptáci

13

Sčítání
zimujících kormoránů velkých
na nocovištích v sezóně 2022/23

14–15

Čáp černý – report XXII |
Prokázání hnízdění luňáka hnědého
(*Milvus migrans*) u Markvartic |
První zjištění vodouše rudonohého
v Labských pískovcích |
Kroužkování ptáci v roce 2023

16–21

Kroužkování ptáci v roce 2023

22–23

Vodní ptáci dobývají oblast okolo Bastei

24–25

Labuť velké
na Zámeckém rybníce v Děčíně
v roce 2023

26–27

Vývoj početnosti kolonií
volavek popelavých |
Havraní polní v Rumburku v roce 2023 |
Havraní polní ve Varnsdorfu již hnízdí

28–29

Linduška úhorní
v Labských pískovcích |
Pozorování sýkořice vousaté
v Labských pískovcích |
Rekordní rok čápů bílých

30–32

Hnízdění morčáka velkého
na Zámeckém rybníce v Děčíně |
Pozorování hýla rudého u Tisé |
Úprava břehů pro hnízdění ledňáčka
říčního ve Šluknovském výběžku

32–33

Úprava břehů pro hnízdění ledňáčka
říčního ve Šluknovském výběžku |
Vítání ptačího zpěvu
v Českém Švýcarsku 2023 |
Překvapení na krmítku

34–35

Stručná zpráva z programu
„Záchrana hnízdišť kavky obecné
na Rumbursku a Varnsdorfsku“ |
Budka pro ledňáčky

36–37

Zelená hladina |
Zábava nebo sobecká bezohlednost?

38–39

Ptáci přírodní rezervace Stará Oleška |
Krkavci zůstávají Varnsdorfu věrní |
Sčítání vrabců
na Starém Městě – rok 2023

40–41

Budky v ZOO Děčín | Jiříčky v Rybníšti

42–43

Čištění budek u Zámeckého rybníka
a na Mariánské louce v Děčíně |
Woliński Park Narodowy

44–51

Inventarizace ptáků
národní přírodní rezervace Kaňon Labe

52–53

Dánsko 2023

54–58

Pobaltí 2023

ÚVODNÍ SLOVO

Milé kolegyně a kolegové, vážení čtenáři, rok 2023 je opět úspěšně za námi. Přinesl spoustu zajímavých pozorování z nekonečně pestrého světa ptáků a díky našemu krásnému koníčku jsme jeho součástí. Naše příroda je pod dlouhodobým a permanentním tlakem, který se rok od roku stále stupňuje. To, co se děje na spoustě lokalit Ústeckého kraje nemá zřejmě jinde obdobu. Rozsáhlý zábor volné krajiny pro výstavby satelitních městeček, hal, průmyslových areálů a v poslední době také pro výstavbu rozsáhlých fotovoltaických elektráren nedává příliš nadějí pro volně žijící živočichy. Bohužel je to za souhlasu řady odpovědných úřadů ochrany přírody, který pramení z neznalosti, neodbornosti, nezájmu, lenosti či politického zadání. Chováme se, jako kdybychom tu ani nebyli doma a nebyla to naše země.

Přelomové rozhodnutí EU o rekonstrukci evropské přírody je mimořádně důležitý počín pro ochranu evropské přírody a krajiny. Jen se bojím, že to v České republice asi dopadne jako vždy – proklamativně se k němu přihlásíme, ale bude to tradičně bezzubé, bez zjevného plošného dopadu. Užívejme tedy každý rok v naší krajině zatím plné života, i když se spoustou druhů, dříve běžných a hojných, se již nesetkáme a o jejich přítomnosti svědčí již jen zápisky starých ornitologů.

Pavel Benda

ZÁPIS

ze setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích
ze dne 10. 6. 2023 v Krásné Lípě

- Zahájení – 8.45, znělka, přivítání účastníků
- Organizace setkání, poděkování Správě NP České Švýcarsko – zázemí
- Občerstvení zajistily – H. Tomšíková, V. Bendová, Správa NP České Švýcarsko – nápoje
- Aktuální počet členů Ornitologického klubu – 38
- Představení čekatelů – Juraj Kmeť – Děčín, Vladimír Sus – Chřibská, Miluše Kašparová – Šluknov, Faják Lukáš – Ludvíkovice
- Omluveni – V. Šutera, A. Hulko, P. Svoboda, V. Sojka, P. Liška, K. Lohniská, K. Kíryčuk, M. Rybář, J. Rubeš, R. Nagel
- Přítomni dle prezenční listiny – P. Benda, H. Tomšíková, J. Lobotka, D. Boura, L. Faják, J. Kepič, V. Neckář, U. Augst, M. Půlpán, G. Ritschel, M. Suržinová, R. Procházková, Z. Jahoda, D. Jahoda, J. Kmeť, I. Wenischová, M. Kašparová, V. Sus, M. Horyna, V. Šena + 7 hostů
- Výzva k aktualizaci kontaktů
- Ukázka ornitologické literatury, jak tuzemské, tak i zahraniční
- Představení nového Zpravodaje Ornitologického klubu č. 18/2022, vydání a grafické práce provedla Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie Rumburk, grafické práce finančně pokryla Správa NP České Švýcarsko, tisk finančně zajistila firma JUROS, s. r. o. Ústí nad Labem
- Poděkování všem, kteří přispěli svými články a příspěvky do Ornitologického zpravodaje. V této souvislosti je nutno připomenout všem autorům, že je nutné odevzdávat text a obrázky odděleně. Zjednoduší to tak velmi práci grafika.
- Poděkování R. Procházkové za jazykovou korekturu Orn. zpravodaje
- Poděkování kolegyni M. Suržinové za vedení fotogalerie
- V roce 2023 se cíleně v Ptačí oblasti Labské pískovce monitorují – jeřáb

popelavý, výr velký, sokol stěhovavý, tuhýk obecný, skřivan lesní, chřástal polní – u tohoto druhu nebyl v PO zjištěn při první kontrole žádný volající samec! V rámci diskuse nebyl účastníky tohoto setkání zatím zaznamenán také žádný chřástal polní i mimo PO.

■ Zoufalá situace panuje na rybnících v naší zájmové oblasti. Díky katastrofálnímu rybářskému hospodaření jsou vodní plochy prakticky bez kachen, labutí a potápek, resp. bez hladinových druhů ptáků, kteří se na našich stojatých vodních plochách vyskytují a hnízdí pouze sporadicky a velmi vzácně!

■ V Děčíně na Zámeckém rybníce vyhnídl morčák velký v budce, která zde byla umístěna před 20 lety. Vyvedeno bylo celkem 8 mláďat a v budce byla ještě 3 neoplozená vejce. Mláďata se však během 3 dnů ztratila.

■ V letošním roce zahnízdilo rekordních 6 párů čápů bílých – Šluknov, Lipová, Chřibská, Veselé, Horní Habartice, Libouheč

■ Již proběhlo – Vítání ptačího zpěvu, sčítání vodních a mokřadních ptáků (ve 2 termínech), měsíční sčítání zimujících kormoranů velkých

■ Probíhá monitoring spáleniště mezi Hřenskem a Mezní Loukou

■ Stále se šíří husice nilské – jsou agresivní, mohou z hnízda vyhnat čápy bílé, káni lesní. V Saském Švýcarsku je doloženo hnízdění na skále v těsné blízkosti hnízda sokola stěhovavého.

■ Bylo učiněno několik opatření

k podpoře hnízdících břehulí říčních – výřez náletu pod stěnami (umělými) ve Vilsnici ve spolupráci s Povodím Labe, v Děčíně v Zimním přístavu – svépomocí, a Prackovicích – firma JUROS, s. r. o.

■ Stavby hnízdících volavek popelavých v našich koloniích se zvyšují – Děčín, Šluknov, Malé Březno, Chabařovice

■ Havrani polní zahnízdili v letošním roce poprvé i ve Varnsdorfu

■ Šíří se ptačí chřipka, která byla prokázána i u sokolů stěhovavých a ve SRN také u výrů

■ Kolega V. Šena provedl několik úprav pro ledňáčky na březích potoků ve Šluknovském výběžku. Ledňáčci lokality obsadili.

■ Byla navázána spolupráce s Krajským úřadem Ústeckého kraje. Za tím účelem byla založena pracovní skupina, která bude mít za úkol komunikaci s tímto úřadem, dávat podněty a v některých případech i příp. zajišťovat management.

■ Správa NP nechala zhotovit umělé hnízdiště pro ledňáčka, které je možné umístit na vhodné lokality tam, kde chybí přirozený kolmý břeh

■ V posledních letech nebyl v našem regionu zaznamenán žádný výskyt hrdličky divoké

■ U. Augst přednesl několik výsledků z monitoringu vybraných druhů ptáků v Saském Švýcarsku

■ V. Šena požádal o spolupráci při určení mumifikovaného kadaveru v hnízdní dutině datla černého

■ Přestávka

■ Promítnutí nového filmu o Českém Švýcarsku

Zapsal Pavel Benda

SOUHRN VÝSLEDKŮ MONITORINGU VYBRANÝCH PTAČÍCH DRUHŮ PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE ZA ROK 2023

Sokol stěhovavý

V roce 2023 bylo nalezeno celkem 11 obsazených teritorií (NP – 5, CHKO – 6). Prokazatelně zahnízdilo 9 párů, z nichž 6 bylo úspěšných (2 x v NP a 4 x v CHKO) a bylo vyvedeno celkem 18 mláďat (2 x 2, 2 x 3, 2 x 4), (1 x 3, 1 x 4 v NP, 2 x 2, 1 x 3, 1 x 4 v CHKO). Dva páry obsadily teritorium, ale k zahnízdění pravděpodobně nedošlo.

Výr velký

V roce 2023 bylo identifikováno celkem 21 obsazených lokalit, resp. teritorií. Nepodařilo se dohledat žádné hnízdo. Je to způsobeno velmi obtížnými terénními podmínkami a nepřehledným terénem. Také hnízdní úspěšnost vzhledem k úživnosti a predačnímu tlaku bude zřejmě velmi nízká, zejména v centrálních souvisle zalesněných oblastech bez návaznosti na zemědělskou krajinu. Zjištěný počet teritorií je s velkou pravděpodobností, oproti skutečnému stavu, zřejmě ještě mírně podhodnocený, neboť jsou ještě poměrně rozsáhlé oblasti (např. Sněžník – Kristin Hrádek, Mikulášovicko), kde lze předpokládat výskyt ještě odhadem 3–5 teritorií.

Jeřáb popelavý

V roce 2023 bylo jeřábem popelavým v Ptačí oblasti Labské pískovce obsazeno celkem 9 lokalit s 10 páry. Ke hnízdění došlo pravděpodobně na 4 lokalitách (5 párů). Bylo prokazatelně zjištěno vyvedení 1 mláďete.

Lokalita 1: Petrovice – Rájec – pouze teritorium potravní. Není zde vhodný hnízdní biotop. Výskyt s velmi vysokou pravděpodobností souvisí s „vojenským prostorem Tisá“, kde se nacházejí i vhodnější hnízdní biotopy.

Lokalita 2: Širší prostor Růžová – Labská Stáň – Arnoltice – Bynovec – již asi 3. rokem

pár, hnízdění neprokázáno, není zde vhodný hnízdní biotop

Lokalita 3: Stará Oleška – pravděpodobné hnízdění v PR Olešský rybník, výskyt zde již cca 3 roky

Lokalita 4: Kunratice u České Kamenice – hnízdění neprokázáno, je zde však vhodný hnízdní biotop

Lokalita 5: Mikulášovice – hnízdění prokázáno – 1 vyvedené mládě

Lokalita 6: Doubice – není zde hnízdní biotop, nehnízdící pár

Lokalita 7: Zahrady u Krásné Lípy – hnízdění do roku 2022, poškozena hráz malého rybníčku, kde probíhalo tradičně hnízdění. V roce 2023 však bez vody. Lokalita obsazena, ale k hnízdění v roce 2023 nedošlo. Pár se potuloval po širším okolí, pravděpodobně až k Velkému rybníku.

Lokalita 8: PR Velký rybník – 2 hnízdící páry, přítomnost 3. páru má s velkou pravděpodobností souvislost s lokalitou 7 (Zahrady u Krásné Lípy)

Lokalita 9: PR Světlík – 1 hnízdící pár

Skřivan lesní

Sčítání probíhalo na 4 liniích, a to ve dvou kontrolách. Při první kontrole byly pozitivní všechny 4 linie s celkovým počtem 9 zpívajících samců. Při druhé kontrole byly také všechny linie pozitivní s celkovým počtem 13 zpívajících samců.

Kromě těchto čtyř linií byl skřivan lesní v roce 2023 také evidován v celé Ptačí oblasti Labské pískovce, kdy je odhad pro celou oblast pro rok 2023 80-90 zpívajících samců (včetně výše uvedených linií). Pro tento druh se ukázalo být pozitivním vznik pasek po těžbě kůrovcem zasažených smrkových porostů, které probíhá v celé ptačí oblasti, zejména v chráněné krajinné oblasti Labské pískovce či v národním parku České Švýcarsko, kde probíhají bezpečnostní pro-

tipožární těžby suchých porostů v okolí osídlených oblastí.

Ťuhák obecný

Sčítání probíhalo na 4 liniích, a to ve dvou termínech. Ťuhák obecný byl zjištěn na všech liniích a všech kontrolách. Při první kontrole celkem 24 teritorií (nejvíce linie č. 1 – 10 teritorií), při druhé kontrole celkem 27 teritorií (nejvíce linie č. 1 – 11 teritorií).

Linie č. 1 (Libouchec – Jílové)

10. 5. – 10 teritorií ťuháka obecného (6 x samci, 3 x pár, 1 x samice)
13. 6. – 11 teritorií ťuháka obecného (8 x samci, 2 x pár, 1 x hnízdo)

Linie č. 2 (Růžová)

17. 5. – 6 teritorií ťuháka obecného (6 x samci)
5. 6. – 9 teritorií ťuháka obecného (8 x samci, 1 x pár)

Linie č. 3 (Kunratice)

14. 5. – 4 teritoria ťuháka obecného (4 x samci)
3. 6. – 4 teritoria ťuháka obecného (4 x samci)

Linie č. 4 (Krásná Lípa – Rybníště)

18. 5. – 4 teritoria ťuháka obecného (2 x samec, 1 x pár, 1 x samice)
16. 6. – 3 teritoria ťuháka obecného (3 x samci)

Chřástal polní

Tento druh byl plošně sčítán v celé POLP, a to ve dvou termínech.

1. sčítací termín: konec května – žádný zjištěný chřástal polní + 0 volajících samců křepelky polní

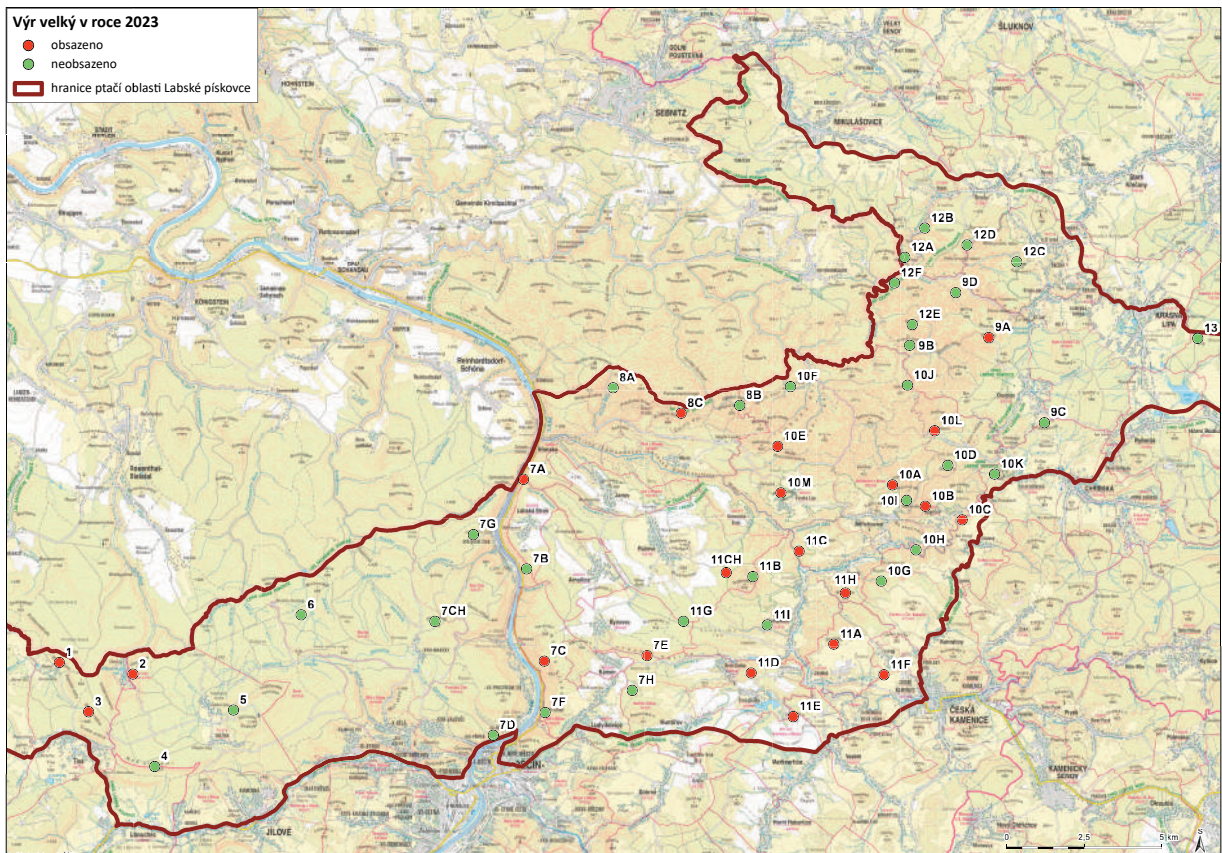
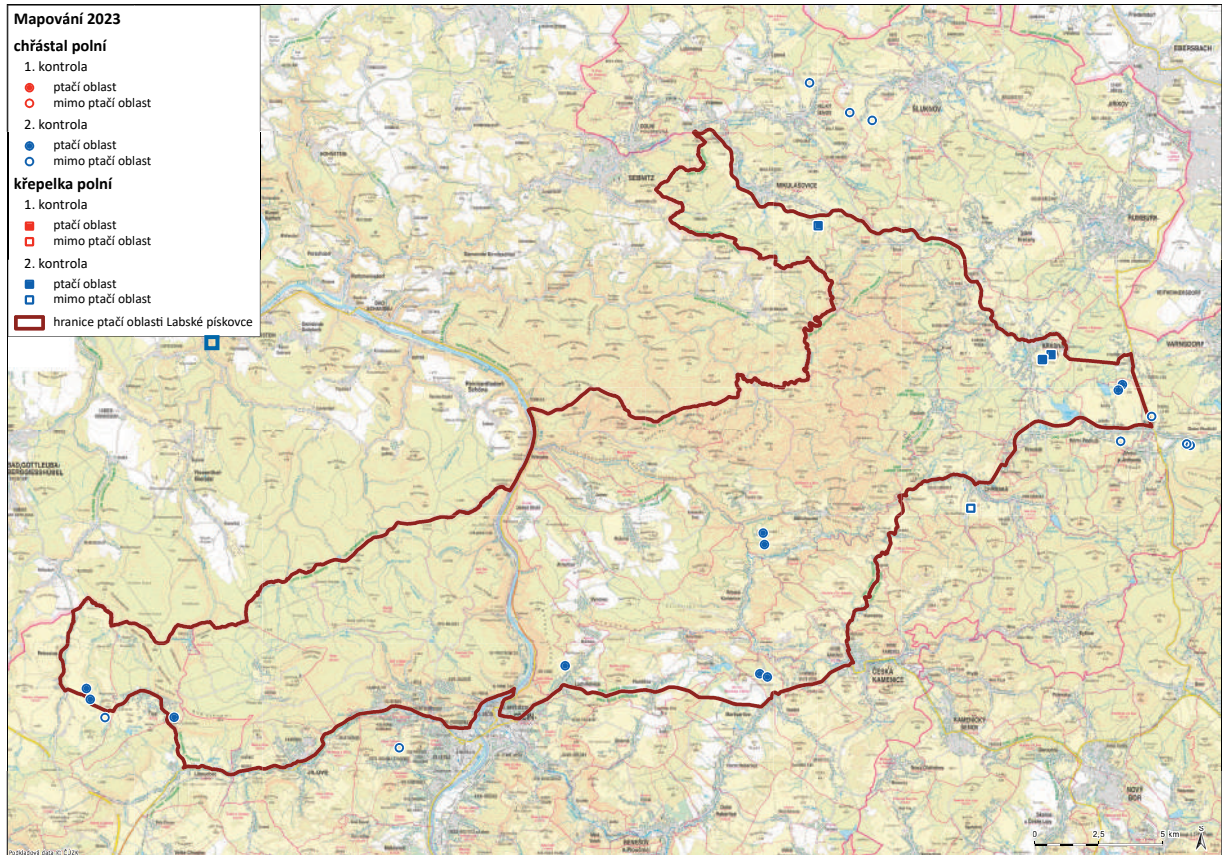
2. sčítací termín: konec června – celkem 19 volajících samců chřástala polního (10 v POLP, 9 mimo POLP) + 3 volající samci křepelky polní

> Při první kontrole nebyl zjištěn žádný volající samec chřástala polního. Při druhé kontrole byl již výsledek lepší. Příčiny nejsou známy. V POLP byly v tomto roce velké plochy velmi vhodné pro výskyt chřástala polního,

a to jak na lokalitách s cíleným managementem pro tento druh, tak i mimo tyto plochy. Možnou příčinou by mohlo být dlouhotrvající sucho, kdy struktura vegetace byla sice odpovídající, ale půdní povrch

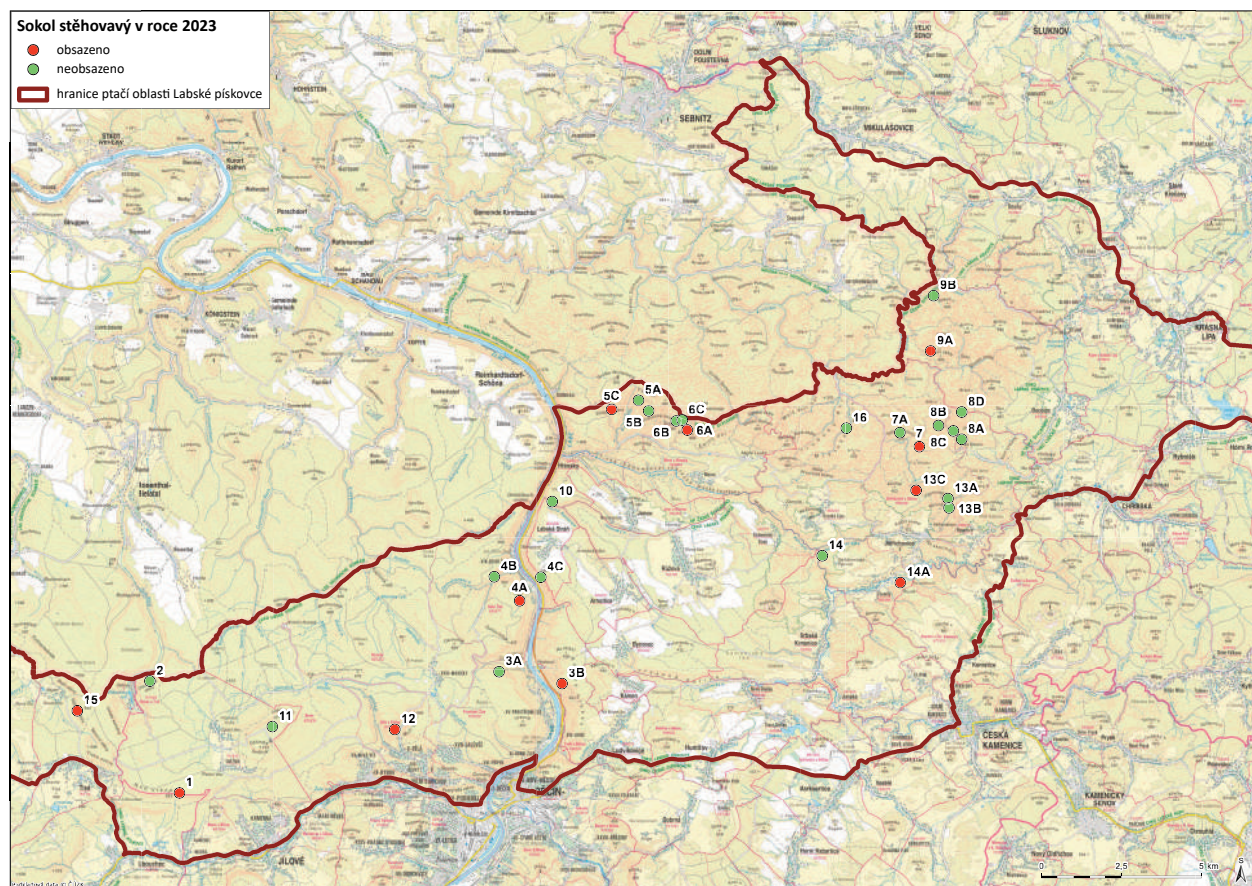
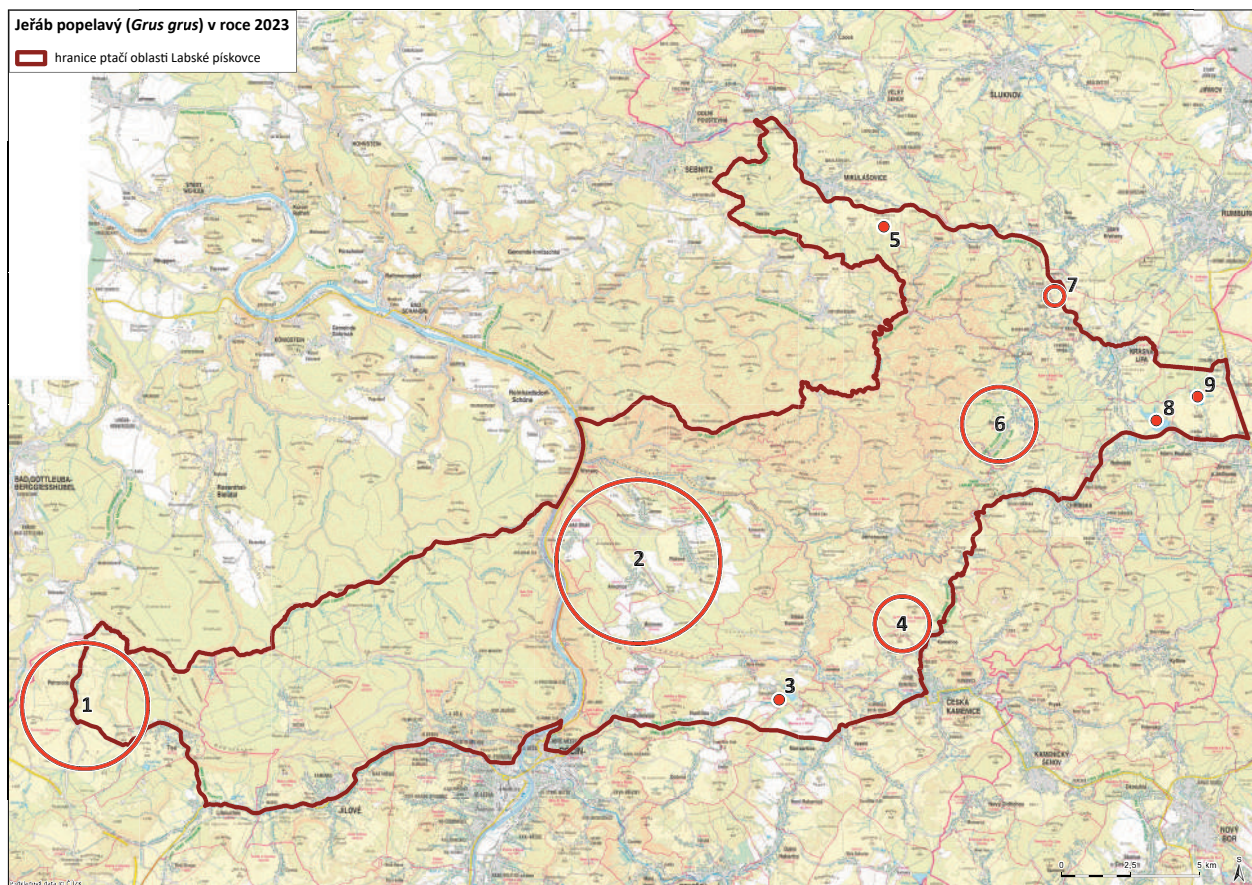
byl dlouhodobě vyprahlý, což se mohlo odrazit v potravní nabídce.

Pavel Benda a spolupracovníci
Mapky: O. Holešínský

>

> SOUHRN VÝSLEDKŮ MONITORINGU VYBRANÝCH PTAČÍCH DRUHŮ PTAČÍ OBLASTI LABSKÉ PÍSKOVCE ZA ROK 2023

NOVINKY ZE SVĚTA PTÁKŮ V SASKÉM ŠVÝCARSKU V ROCE 2023

Ze dvou teritorií čápů černých byla pouze na jednom místě úspěšně vyvedena dvě mláďata. Ve druhém teritoriu bylo opakovaně zaznamenáno rušení cizími čápy v oblasti hnízda a k hnízdění nedošlo, nebo bylo v počátečních fázích zmařeno.

Na jaře bylo zaznamenáno 14 párů sokolů stěhovavých, z nichž dvanáct zahnízdilo, z toho osm úspěšně. Letos, stejně jako i v loňském roce, z hnízd vylétlo 21 mláďat (3 x 2, 5 x 3).

Na lokalitě PIR18 k hnízdění nedošlo, protože sameček pocházel z loňského roku z hnízda v pouze 3,5 km vzdáleném Táborovém dole. Na lokalitě PIR6 došlo patrně k nahrazení staré sokolící samičky jinou, pravděpodobně také loňskou. Ani zde nedošlo k hnízdění. Osamoceně žijící sameček na lokalitě PIR8 byl pravděpodobně uloven výrem velkým.

Bylo zaznamenáno nejméně dvanáct obsazených teritorií výra velkého, v osmi teritoriích byla potvrzena přítomnost páru. Tři ze čtyř potvrzených započatých hnízdění byla úspěšná – 2 x 1, 1 x 2 mláďata.

Z hnízda našeho páru orlů mořských v tomto roce vylétlo jedno mláďe, které

bylo i okroužkováno. Ve třech známých teritoriích jeřábů popelavých vyvedly dva páry vždy po dvou mláďatech. V národním parku Saské Švýcarsko bylo dále potvrzeno 15 obsazených teritorií krahujce obecného, 122 hnízdění holubů doupňáků, pět úspěšných hnízdění kulíšku nejmenších (v jednom případě dokonce osm mláďat), 22 hnízdění

sýců rousných, jedno hnízdění žluny šedé a 70 hnízdění datlů černých. Dále bylo zaznamenáno devět teritorií zpívajících lejsků malých a po několika desetiletích opět úspěšné hnízdění skřivanů lesních.

Ulrich Augst

Překlad z němčiny: T. Salov

Samička kulíška nejmenšího po koupeli

Foto: F. Strohbach

Svatba sokolů stěhovavých

Foto: K. Roespel

Mladý skřivan lesní

Foto: M. Hörenz

ZIMUJÍCÍ VODNÍ A MOKŘADNÍ PTÁCI

LEDEN 2023

13. 1. – 14. 1. 2023

Václav Šutera:

Nádrž Dělouš (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 10 ks
- lyska černá – 2 ks

Zámecký rybník u Chlumce

(okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 45 ks
- kormorán velký – 2 ks
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka popelavá – 11 ks

Nádrž Modlany (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 54 ks
- kormorán velký – 180 ks
- labuť velká – 1 ks
- morčák velký – 63 ks
(33 samců + 30 samic)
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 3 080 ks
- volavka bílá – 17 ks
- volavka popelavá – 22 ks

Nádrž Kateřina (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 100 ks
- kormorán velký – 28 ks
- morčák velký – 105 ks
(65 samců + 40 samic)
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 1000 ks
- volavka bílá – 2 ks
- volavka popelavá – 12 ks

Nádrž Zálužany (okres Ústí nad Labem):

- husa velká – 3 ks
- kachna divoká – 5 ks
- volavka bílá – 1 ks

Nádrž Milada (okres Ústí nad Labem):

- hohol severní – 33 ks
(12 samců + 21 samic)
- husa tundrová – 16 ks
- husa velká – 4 ks
- husice nilská – 11 ks
- kachna divoká – 27 ks
- kopřivka obecná – 18 ks

- kormorán velký – 115 ks
- labuť velká – 2 ks
- lyska černá – 600 ks
- morčák velký – 43 ks
(26 samců + 17 samic)
- polák chocholačka – 240 ks
- polák velký – 270 ks
- potápka roháč – 24 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 202 ks
- turpan hnědý – 3 ks
- volavka popelavá – 2 ks
- volavka bílá – 1 ks

Milada – louky a pole mezi Rudníky

a Modlany (okres Ústí nad Labem):

- husa velká – 204 ks
- labuť velká – 18 ks

Nádrž Petri (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 8 ks
- kormorán velký – 1 ks

Chabařovice rybníky (okres Ústí nad Labem):

- kormorán velký – 15 ks
- labuť velká – 2 ks
- kachna divoká – 100 ks
- volavka popelavá – 5 ks
- slípka zelenonohá – 1 ks
- konipas bílý – 1 ks

14. 1. – 15. 1. 2023

Pavel Benda, Jan Lohanský

Labe – Litoměřice – Lovosice:

- labuť velká – 7 ks
(4 ad + 2 imm + 1 imm pole mimo Labe)
- racek (velký) – 5 ks
- morčák velký – 2 (pár)
- kormorán velký – 12 ks
- potápka malá – 2 ks
- kachna divoká – 227 ks
(135 samců + 92 samic)
- hvízdák euroasijský – 1 ks (samice)
- slípka zelenonohá – 5 ks
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks

- volavka bílá – 5 ks (pole mimo Labe)
- lyska černá – 14 ks
- hohol severní – 1 pár

Labe – Ústí nad Labem:

- kachna divoká – 116 ks
(64 samců + 52 samic)
- racek (velký) – 18 ks
- kormorán velký – 32 ks
- volavka popelavá – 4 ks
- racek chechtavý – 12 ks
- lyska černá – 1 ks
- morčák velký – 4 ks
(2 samci + 2 samice)

Labe – Přerov – Děčín:

- labuť velká – 1 ks
- morčák velký – 11 ks
(6 samců + 5 samic)
- lyska černá – 2 ks
- kachna divoká – 76 ks
(43 samců + 33 samic)
- kormorán velký – 56 ks
- volavka popelavá – 4 ks

Pavel Benda

Markvartice – rybník:

- kachna divoká – 68 ks
(46 samců + 22 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- lyska černá – 1 ks
- kormorán velký – 3 ks

Stará Oleška – rybníky:

- volavka bílá – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks
- kormorán velký – 8 ks
- kachna divoká – 42 ks
(26 samců + 16 samic)

Nová Oleška – rybníky:

- kachna divoká – 6 ks
(4 samci + 2 samice)

Jetřichovice – vodní nádrž Pavlínka:

- kachna divoká – 21 ks
(12 samců + 9 samic)

> **Labe – Hřensko – Děčín:**

- kachna divoká – 24 ks (18 samců + 6 samic)
- kormorán velký – 7 ks
- labuť velká – 1 ks (imm.)
- morčák velký – 2 ks (1 pár)
- volavka popelavá – 1 ks
- slípka zelenonohá – 1 ks

David Boura**Libouchec – rybníky:**

- kachna divoká – 21 ks (13 samců + 8 samic)
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks

Jílové u Děčína - Zámek (rybníček):

- kachna divoká – 1 samec

Jílovský potok – úsek Libouchec**– Děčín – soutok:**

- kachna divoká – 183 ks (109 samců + 74 samic)
- skorec vodní – 3 ks
- čírka obecná – 9 ks (5 samců + 4 samice)
- lžičák pestrý – 1 samec
- volavka popelavá – 1 ks

- ledňáček říční – 4 ks
- konipas horský – 2 ks

Děčín – Terezánský rybník:

- kachna divoká – 35 ks (20 samců + 15 samic)

Helena Tomšíková**Děčín – Zámecký rybník:**

- labuť velká – 2 ks (ad.)
- kachna divoká – 75 ks (54 samců + 21 samic)
- kormorán velký – 1 ks
- potápka malá – 3 ks
- ledňáček říční – 1 ks

Helena Tomšíková, David Boura**Ploučnice – Františkov n. Pl.****– soutok s Labem:**

- kachna divoká – 112 ks (66 samců + 46 samic)
- volavka popelavá – 5 ks
- ledňáček říční – 4 ks
- labuť velká – 1 imm.
- kormorán velký – 5 ks (1 ad. + 4 imm)
- racek (velký) – 1 ks
- potápka malá – 5 ks
- skorec vodní – 7 ks

- kopřivka obecná – 1 pár
- morčák velký – 5 ks (3 samci + 2 samice)

Renata Procházková, Jan Lobotka**Mandava – Staré Křečany****- Seifennersdorf:**

- kachna divoká – 186 ks (106 samců + 80 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- husice nilská – 1 pár

Renata Procházková**Varnsdorf, rybník Kočka:**

- kachna divoká – 4 ks (2 samci + 2 samice)
- volavka popelavá – 1 ks

Varnsdorf, rybník u Billy:

- kachna divoká – 35 ks (20 samců + 15 samic)

Varnsdorf, rybník Valcha:

- kachna divoká – 3 ks (2 samci + 1 samice)

Varnsdorfský rybník:

- kachna divoká – 1 pár

*Pokračování na straně 5 >***Ostralka štíhlá***foto: H. Tomšíková*

> ZIMUJÍCÍ VODNÍ PTÁCI 13. 4. – 21. 4. 2023

Mandava

– Staré Křečany – Rumburk

– Seifennersdorf:

- kachna divoká – 18 ks
(13 samců + 5 samic)
- morčák velký – 1 samec
- husice nilská – 5 ks
(1 samec + 1 samice + 3 juv.)
- volavka popelavá – 1 ks
- konipas horský – 1 ks

Ploučnice v úseku Děčín, Březiny

– soutok s Labem:

- kachna divoká – 23 ks
(17 samců + 6 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- morčák velký – 1 pár

Labe, Ústí nad Labem

po železniční most Děčín:

- kachna divoká – 36 ks
(31 samců + 5 samic)
- kormorán velký – 3 ks
- labuť velká – 2 ks
- volavka popelavá – 4 ks
- morčák velký – 1 samec
- ledňáček říční – 1 ks
- husa velká – 1 ks
- husice nilská – 1 ks

Jílovský potok v úseku Děčín,

Bynov – soutok s Labem):

- kachna divoká – 22 ks
(17 samců + 5 samic)
- čírka obecná – 1 pár
- morčák velký – 1 pár

Děčín, Tereziňský rybník:

- kachna divoká – 9 ks
(5 samců + 4 samice)
- lžičák pestrý – 1 pár
- konipas bílý – 1 ks

Děčín, Zámecký rybník:

- kachna divoká – 16 ks
(12 samců + 4 samice)
- labuť velká – 1 pár
- kormorán velký – 1 ks
- morčák velký – 1 pár

Děčín – Maxičky, Vlčí jezero:

- kachna divoká – 2 páry
- konipas bílý – 1 ks

Děčín – Kristin Hrádek, Hrádecký rybník:

- kachna divoká – 1 pár

Děčín – Maxičky, rybník:

- kachna divoká – 6 ks
(3 samci + 3 samice)

Bynovec, rybník:

- kachna divoká – 2 páry

Bynovec, zrekonstruovaný Olšovský rybník:

- kachna divoká – 1 pár
- konipas bílý – 1 ks

Děčín – Loubí, rybníček:

- kachna divoká – 1 pár
- skorec vodní – 1 ks

Stará Oleška, Olešský rybník:

- husice nilská – 1 pár
- kachna divoká – 1 pár
- volavka popelavá – 2 ks

- jeřáb popelavý – 1 pár
- kopřivka obecná – 1 pár
- lžičák pestrý – 11 ks
(6 samců + 5 samic)

Markvartice, rybník:

- kachna divoká – 13 ks
(11 samců + 2 samice)

Jiříkov, Ostrovní rybník:

- kachna divoká – 5 ks
(3 samci + 2 samice)

Jiříkov, Nový rybník:

- kachna divoká – 5 ks
(4 samci + 1 samice)
- konipas horský – 1 ks
- ledňáček říční – 1 ks

Jiříkov, Duhový rybník:

- kachna divoká – 3 ks
(1 samec + 2 samice)
- morčák velký – 3 ks
(1 samec + 2 samice)

Jiříkov, Jiříkovský potok:

- kachna divoká – 4 ks
(3 samci + 1 samice)
- konipas horský – 2 ks

Labe, Hřensko – Děčín:

- kachna divoká – 7 ks
(5 samců + 2 samice)
- kormorán velký – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks

Varnsdorf, Mandava:

- kachna divoká – 51 ks
(45 samců + 6 samic)
- morčák velký – 9 ks
(1 samec + 1 samice + 1 samice + 7 juv.)
- konipas horský – 1 ks
- konipas bílý – 6 ks
- volavka bílá – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks

Varnsdorf, rybník u Billy:

- kachna divoká – 8 samců

Varnsdorf, Varnsdorfský rybník:

- kachna divoká – 7 ks
(6 samců + 1 samice)
- labuť velká – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks

Lžičák pestrý

foto: H. Tomšíková

> Varnsdorf, rybník Valcha:

- kachna divoká – 3 ks
(2 samci+1 samice)

Lipová, Solanský rybník:

- kachna divoká – 3 ks
(1 samec + 2 samice)
- morčák velký – 1 samice

Lipová, Zámecký rybník:

- kachna divoká – 4 samci

Horní Podluží, rybník Světlík:

- kachna divoká – 2 páry
- potápka roháč – 1 pár
- labuť velká – 1 pár

Šluknov, Rybníčná, rybníky:

- kachna divoká – 5 ks
(3 samci + 2 samice)
- volavka popelavá – 5 ks
- čírka obecná – 4 ks

Šluknov, Bobří rybník:

- kachna divoká – 3 ks
(2 samci + 1 samice)
- ledňáček říční – 1 ks
- konipas bílý – 1 ks

- labuť velká – 1 pár
- volavka popelavá – 1 ks

Šluknov, Luční rybník:

- morčák velký – 2 samice
- kachna divoká – 1 pár
- volavka bílá – 1 ks

Šluknov, Zámecký rybník:

- labuť velká – 1 ks
- kachna divoká – 19 ks
(13 samců+ 6 samic)
- konipas bílý – 1 ks
- konipas horský – 1 ks

Šluknov, Šluknovský rybník:

- kachna divoká – 2 páry
- volavka popelavá – 1 ks
- labuť velká – 1 ks

Šluknov, Pivovarský rybník:

- kachna divoká – 14 ks
(11 samců + 3 samice)
- labuť velká – 1 ks

Šluknov, Nové Hrabčíc:

- kachna divoká – 1 samec

Šluknov, Rožany, Hraničář:

- kachna divoká – 6 ks
(5 samců + 1 samice)

Šluknov, Rožany, Balaton:

- kachna divoká – 1 pár

Rumburk, Zátíší:

- kachna divoká – 1 pár

Staré Křečany, rybník Havlák:

- kachna divoká – 2 samci

**Benda P., Boura D., Horyna M.,
Lobotka J., Neckář R., Procházková R.,
Ritschel G., Suržinová M., Šena V.,
Tomšíková H., Wenischová I.**

foto: H. Tomšíková

ZIMUJÍCÍ VODNÍ A MOKŘADNÍ PTÁCI 13. – 14. 1. 2024

V tomto sčítacím termínu byla většina stojatých vodních ploch zamrzlá.

Václav Šutera**Nádrž Dělouš (okres Ústí nad Labem):**

- kachna divoká – 5 ks

Zámecký rybník u Chlumce**(okres Ústí nad Labem):**

- kormorán velký – 4 ks

Nádrž Modlany (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 10 ks
- volavka bílá – 2 ks

Nádrž Kateřina (okres Ústí nad Labem):

- kachna divoká – 120 ks
- kormorán velký – 4 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 450 ks
- volavka popelavá – 2 ks

Nádrž Podhoří (okres Ústí nad Labem):

- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 100 ks

Nádrž Milada (okres Ústí nad Labem):

- hohol severní – 26 ks
(11 samců + 15 samic)
- polák malý – 1ks
- husa velká – 106 ks
- kajka mořská – 1ks
- kachna divoká – 160 ks
- kopřivka obecná – 10 ks
- kormorán velký – 84 ks
- labuť velká – 4 ks
- lyska černá – 700 ks
- morčák velký – 46 ks
(20 samců + 26 samic)
- polák chocholačka – 230 ks
- polák velký – 145 ks
- potápka roháč – 21 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 3000 ks
- rzohlávka rudozobá – 1 samec
- volavka popelavá – 2 ks

- potápka malá – 1 ks
- slípka zelenonohá – 2 ks
- hvízdák euroasijský – 6 ks

Chabařovice rybníky**(okres Ústí nad Labem):**

- kachna divoká – 15 ks
- volavka popelavá – 2 ks
- ledňáček říční – 1ks

Labe – Litoměřice – Lovosice:

- labuť velká – 5 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu)
– 250 ks
- morčák velký – 11 ks
(5 samců + 6 samic)
- kormorán velký – 85 ks
- husice nilská – 7 ks
- kachna divoká – 289 ks
- lžičák pestrý – 1 samec

Pokračování na straně 12 >

> ZIMUJÍCÍ VODNÍ A MOKŘADNÍ PTÁCI 13. – 14. 1. 2024

- kopřivka obecná – 2 ks
- husa velká – 1 ks
- volavka popelavá – 4 ks
- lyska černá – 32 ks
- hohol severní – 3 ks
(2 samci + 1 samice)

Labe – Ústí nad Labem:

- kachna divoká – 70 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu) – 90 ks
- kormorán velký – 90 ks
- volavka popelavá – 6 ks
- ledňáček říční – 1 ks
- slípka zelenonohá – 2 ks
- morčák velký – 4 ks
(2 samci + 2 samice)
- husice nilská – 2 ks
- lyska černá – 1 ks

Labe – Ústí nad Labem – Přerov:

- kachna divoká – 100 ks
- racek (velký, neurčeno do druhu) – 120 ks
- kormorán velký – 112 ks
- volavka popelavá – 1 ks
- morčák velký – 10 ks (5 samců + 5 samic)

Pavel Benda

Labe – Hřensko – Děčín:

- kachna divoká – 200 ks
(120 samců + 80 samic)
- kormorán velký – 35 ks
- labuť velká – 3 ks
- morčák velký – 22 ks (13 samců + 9 samic)
- volavka popelavá – 3 ks
- slípka zelenonohá – 2 ks
- lyska černá – 2 ks
- racek chechtavý – 3 ks
- racek (velký druh) – 3 ks
- kachnička mandarínská – 1 samice

- ostralka štíhlá – 1 samec
- potápka malá – 2 ks
- lžičák pestrý – 1 samec
- orel mořský – 1 ks

Labe – Přerov – Děčín:

- kachna divoká – 58 ks
(38 samců + 20 samic)
- kormorán velký – 40 ks
- morčák velký – 70 ks
(37 samců + 33 samic)
- volavka popelavá – 7 ks
- racek (velký druh) – 11 ks

Jan Lobotka

Mandava

– úsek Staré Křečany – Horní Jindřichov:

- kachna divoká – 70 ks
(42 samců + 28 samic)
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka bílá – 1 ks
- volavka popelavá – 1 ks
- konipas horský – 1 ks

David Boura

Kamenice – úsek Česká Kamenice

– soutok ve Hřensku:

- kachna divoká – 67 ks
(41 samců + 26 samic)
- ledňáček říční – 5 ks
- volavka popelavá – 7 ks
- skorec vodní – 13 ks
- čírka obecná – 3 samci
- morčák velký – 7 ks (2 samci + 5 samic)
- kormorán velký – 1 ks

Ploučnice – úsek Františkov n. PL.

– Děčín, Březiny:

- kachna divoká – 121 ks
(75 samců + 46 samic)

Morčák velký

foto: H. Tomšíková

- skorec vodní – 6 ks
- ledňáček říční – 1 ks
- volavka popelavá – 3 ks
- morčák velký – 1 samec

Bystrá – úsek Kerhartice – Benešov n. PL.:

- kachna divoká – 61 ks
(32 samců + 29 samic)
- skorec vodní – 1 ks
- ledňáček říční – 3 ks
- volavka popelavá – 1 ks

Děčín – Terezínský rybník:

- kachna divoká – 7 ks
(4 samci + 3 samice)

Helena Tomšíková

Děčín – Zámecký rybník:

- kachna divoká – 2 ks
(1 samec + 1 samice)
- kormorán velký – 1 ks

Helena Tomšíková

Ploučnice

– úsek Děčín, Bezin – soutok s Labem:

- kachna divoká – 21 ks
(15 samců + 6 samic)
- volavka popelavá – 1 ks
- morčák velký – 1 pár

Helena Tomšíková, David Boura

Jílovský potok

– úsek Libouchec – Děčín – soutok:

- kachna divoká – 163 ks
(100 samců + 63 samic)
- skorec vodní – 3 ks
- čírka obecná – 8 ks (4 samci + 4 samice)
- lžičák pestrý – 1 samec
- volavka popelavá – 2 ks
- ledňáček říční – 5 ks
- konipas horský – 2 ks
- slípka zelenonohá – 1 ks

Irena Wenischová

Jiříkovský potok (Jiříkov):

- kachna divoká – 13 ks
(7 samců + 6 samic)

Gerd Ritschel

Rožanský potok

(Šluknov – státní hranice):

- kachna divoká – 89 ks
(57 samců + 32 samice)
- volavka popelavá – 1 ks

SČÍTÁNÍ ZIMUJÍCÍCH KORMORÁNŮ VELKÝCH NA NOCOVIŠTÍCH V SEZÓNĚ 2022/23

Foto: Tomšíková Helena

Tradičně jako každý rok probíhalo během sezóny migrací a zimování bylo zaznamenáno opakované rušení ptáků bezdomovcem. Nocující vodních ptáků sčítání **kormoránů velkých** (*Phalacrocorax carbo*) kormoráni byli v této sezóně pouze na lokalitách Dolní Žleb, na nocovištích u řeky Labe. Monitoring prováděli strážci NP České Studený potok, Podskalí tůň, Nebočady a U loděnice. Na jiných Švýcarsko Miroslav Rybář a David Boura. Nejvyšší počty zimujících lokalitách nebyli pozorování. kormoránů v uplynulé sezóně byly v listopadu, v prosinci Výsledky sčítání jsou v následujících tabulkách: a v únoru. Na nocovišti na lokalitě „U loděnice“ (Děčín, Křešice)

David Boura, Miroslav Rybář

Úsek Děčín – st. hranice

datum	lokalita	počet ad.	počet juv.	počet celkem	poznámka
16. 10. 2022	Podskalí tůň	42	22	64	
	Dolní Žleb	0	0	0	
18. 11. 2022	Dolní Žleb	32	11	43	
	Studený potok	15	6	21	
16. 12. 2022	Dolní Žleb	85	19	104	
	Studený potok	0	0	0	
13. 1. 2023	Podskalí tůň	27	15	42	
	Dolní Žleb	20	7	27	
17. 2. 2023	Dolní Žleb	23	9	32	
	Podskalí tůň	33	13	46	
17. 3. 2023	Dolní Žleb	15	10	25	

Úsek Dobkovice – Děčín

datum	lokalita	počet ad.	počet juv.	počet celkem	poznámka
16. 10. 2022	Nebočady	37	11	48	
18. 11. 2022	Nebočady	97	29	126	
16. 12. 2022	Nebočady	59	18	77	
	U loděnice	54	12	66	
13. 1. 2023	Nebočady	50	15	65	
	U loděnice	5	2	7	
17. 2. 2023	Nebočady	68	31	99	
	U loděnice	26	19	45	
17. 3. 2023	Nebočady	20	32	52	
	U loděnice	0	0	0	bezdomovec

ČÁP ČERNÝ – REPORT XXII

V roce 2023 bylo v naší zájmové oblasti prokázáno celkem 6 hnízdění, z toho 5 úspěšných – 2 x 2, 2 x 3, 1 x 4 juv. a jedno neúspěšné hnízdění. Z toho v Ptačí oblasti Labské pískovce 5 hnízdění (1 neúspěšné) a jedno mimo ptačí oblast v CHKO Lužické hory (Chřibská, 4 juv.).

Od posledního reportu se nám sešlo celkem **17 nových zpětných hlášení od 15 čápů černých**:

◆ **čáp 68RN** kroužkovaný 7. 6. 2023 na skalním hnízdě na Doubicku (celkem 3 sourozenci, viz níže) na lokalitě Eustach – Limberk byl dne 27. 8. 2023 nalezen již delší dobu mrtvý ve Spolkové republice Německo, v Dolním Sasku u obce Kuventhal

◆ **čáp 68RR** kroužkovaný 7. 6. 2023 na skalním hnízdě na Doubicku (celkem 3 sourozenci) na lokalitě Eustach – Limberk byl dne 5. 9. 2023 pozorován ve Francii na lokalitě Petit-Mesnil, Aube

◆ **čáp 6580** kroužkovaný 5. 6. 2016 na skalním hnízdě poblíž Malé Veleně (CHKO České středohoří) i se 3 sourozenci byl dne 12. 9. 2023 pozorován v Maďarsku, Hortobágy (Csécsi-halastó/VI.), Hajdu-Bihar

◆ **čáp 63JC** kroužkovaný 5. 6. 2012 na Doubicku (Dravčí stěny) na skalním hnízdě spolu s ještě 3 sourozenci a který od roku 2017 hnízdil poblíž Mezní Louky, byl dne 2. 5. 2023 zjištěn Václavem Sojkou hnízdící na skalním hnízdě u Všemil

◆ **čáp 6760** kroužkovaný 8. 6. 2020 na skalním hnízdě na Doubicku (celkem 3 sourozenci) na lokalitě Eustach – Limberk byl dne 19. 6. 2023 pozorován U. Augstem v Křínickém údolí v národním parku Saské Švýcarsko, dále 19. 7. 2023 byl pozorován v sousedním Sasku (Spolková republika Německo) na lokalitě Zimpel a dne 1. 8. 2023 v Maďarsku na lokalitě Fajsz, Bács-Kiskun

◆ **čáp 66J4** kroužkovaný 30. 6. 2018 na skalním hnízdě v kaňonu řeky Labe na lokalitě Podskalí ještě s 1 sourozencem byl pozorován dne 5. 9. 2023 ve Francii na lokalitě Petit-Mesnil, Aube

◆ **čáp 66J7** kroužkovaný 26. 5. 2019 na skalním hnízdě poblíž Malé Veleně (CHKO České středohoří) spolu se 2 sourozenci byl dne 22. 8. 2023 pozorován v Maďarsku, na lokalitě Algyó, Csongrád

◆ **čáp 68RP** kroužkovaný 7. 6. 2023 na stromovém hnízdě (buk) poblíže Tisé spolu se 2 sourozenci, byl dne 10. 8. 2023 pozorován v Holandsku na lokalitě Buurse, Overijssel. Je to naše první hlášení z Holandska!

◆ **čáp 66JP** kroužkovaný dne 7. 6. 2018 na skalním hnízdě v oblasti Kyjovského údolí spolu se 3 sourozenci byl dne 12. 4. 2023 pozorován na lokalitě Němčický rybník u Hulína ve Zlínském kraji

◆ **čáp 6762** kroužkovaný dne 6. 6. 2019 Václavem Šenou na stromovém hnízdě poblíže Chřibské (CHKO Lužické hory) spolu se 3 sourozenci byl dne 18. 7. 2023 pozorován na lokalitě rybník Měleč, Kocelovice, v Jihočeském kraji

◆ **čáp 676W** kroužkovaný dne 13. 6. 2020 Václavem Šenou na stromovém hnízdě poblíže Chřibské (CHKO Lužické hory) spolu s 1 sourozencem byl dne 12. 9. 2021 (letopočet je správně) pozorován v Maďarsku na lokalitě Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok

◆ **čáp 6766** kroužkovaný 16. 6. 2023 na stromovém hnízdě poblíže Chřibské (CHKO Lužické hory) spolu se 3 sourozenci byl dne 11. 9. 2023 pozorován v Maďarsku, Hortobágy (Csécsi-halastó/VI.), Hajdu-Bihar

◆ **čáp 61TP** kroužkovaný 21. 6. 2007 na skalním hnízdě poblíž Hřenska spolu

se 2 sourozenci byl dne 8. 8. 2023 pozorován jako hnízdící v sousedním Sasku (Spolková republika Německo) na lokalitě Dorfhain

◆ **čáp 6765** kroužkovaný 10. 6. 2021 na skalním hnízdě poblíž Doubice (NP – lokalita Limberk) spolu s ještě jedním sourozencem byl dne 3. 7. 2023 pozorován živý a zdravý ve Spolkové republice Německo, Sasko u městečka Sebnitz

◆ **čáp 676A** kroužkovaný 7. 6. 2019 na skalním hnízdě poblíž Doubic, lokalita Limberk - Eustach spolu se 3 sourozenci byl dne 12. 4. 2023 pozorován v sousedním Sasku (Spolková republika Německo) na lokalitě Zimpel. V roce 2022 byl tento čáp pozorovaný ve Francii (viz předchozí číslo „Ornitologického zpravodaje“).

Na našem zájmové území byli zaznamenáni tyto čápy černí:

◆ **čáp 673M** odečtený D. Bourou dne 14. 7. 2023 u Labe v PP Nebočadský luh byl kroužkovaný jako mládě v prachovém peří dne 23. 6. 2021 na lokalitě Suchý vrch u Potče ve Zlínském kraji

◆ **čáp 6631** odečtený D. Bourou dne 3. 7. 2023 u Labe v Podskalí byl kroužkovaný jako mládě v prachovém peří dne 12. 6. 2018 na lokalitě Stárkov (Bystré) Suchý vrch v Královehradeckém kraji

◆ **čáp 6728** odečtený A. Hulkem dne 29. 5. 2023 u Labe u Povrlů byl kroužkovaný jako mládě v prachovém peří dne 16. 6. 2018 na lokalitě Dolní Týnec (okres Litoměřice)

Pavel Benda, Václav Šena

Foto: P. Benda

PROKÁZANÉ HNÍZDĚNÍ LUŇÁKA HNĚDÉHO (MILVUS MIGRANS) U MARKVARTIC

Luňák hnědý patří v posledních sedmi letech k pravidelně hnízdícím druhům našeho regionu. Jeho hnízdění opakovaně prokázal člen našeho ornitologického klubu Václav Šena ve Šluknovském výběžku, kde aktuálně hnízdí již několik párů (viz Zpravodaj Ornitologického klubu číslo 16/2020). Výskyt v hnízdním období byl však zaznamenán i na jiných místech, např. v okolí Děčína. Bylo tedy jen otázkou času, kdy se podaří prokázat hnízdění i mimo Šluknovský výběžek.

Dne 28. 4. 2023 jsem při kontrole vodní nádrže u Markvartic (kvadrát 5252) delší

dobu sledoval pár luňáků hnědých, kteří zde u hnojiště sbírali potravu. Zároveň se i poměrně agresivně chovali k luňákovi červenému (*Milvus milvus*), který zde vyhledával potravu také. Toto chování ve mně vzbudilo naději, že by se mohlo jednat již o teritoriální chování, a proto jsem dne 30. 4. 2023 lokalitu navštívil znovu, abych se pokusil najít hnízdo, resp. vytipovat hnízda, která by luňáci hnědí mohli využít pro hnízdění. Cíleně jsem procházel lesík, který lemuje rybník a pokračuje směrem k železniční trati. Hnízdo se mi podařilo najít i s luňákem hnědým, který u něj seděl

(50.7824650N, 14.3494911E). Od dalších kontrol jsem pro jistotu upustil, abych hnízdící luňáky nerušil. Další kontrolu provedl Václav Šena, který hnízdo zkontroloval a bohužel zjistil, že hnízdění nebylo úspěšné. Na hnízdě byly zbytky rozbitých vajíček.

Hnízdo bylo situováno v CHKO České středohoří cca 250 m od hranic s CHKO Labské pískovce. Doufám, že se podaří prokázat hnízdění i v CHKO LP, bylo by to první hnízdění tohoto druhu v této oblasti.

Pavel Benda

PRVNÍ ZJIŠTĚNÍ VODOUŠE RUDONOHÉHO V LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Oblast Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce neskýtá, díky svému charakteru a zastoupení vodních a mokřadních ploch, příliš možností pro pozorování bahňáků. Proto je každé pozorování vždy velmi zajímavé a cenné.

Dne 17. 8. 2023 jsem při odchytu vážek v prostoru vodních ploch u Nové Olešky opakovaně zahlédl jednoho jedince **vodouše rudonohého** (*Tringa totanus*) na obnažených mělčinách Studeného rybníka. V té době byl rybník, vlivem dlouhotrvajícího sucha,

na nízké vodě a byly zde přítomny rozlehlé plochy mělčin a obnaženého bahna, zejména v jeho severní a západní části. To ovšem přinášelo komplikaci pro osobu zde se pohybující – tedy mne. Podařilo se mi zapadnout do mazlavého bláta až po kolena a bahno mi vyzulo obě holinky. Ty jsem musel pracně dobývat z bahna zpět a po bříše se odplazit ke břehu. Tak jsem zdarma nechtěně obdržel velmi vkusné krycí zbarvení, díky kterému jsem lehce splynul s okolím, což následně ocenila i manželka při

čištění interiéru vozu... Ale vraťme se k vodoušovi rudonohému. Vzhledem k těmto aktuálním přírodním podmínkám se zde, již na tahu či při potulce, zastavil i tento vzácný a ohrožený druh. Jedná se o první zjištění tohoto druhu pro oblast CHKO Labské pískovce a dokládá to, že je třeba mít oči stále otevřené (pokud je nemáte zalepené blátem), neboť nejen ornitologická překvapení mohou čekat prakticky kdekoliv.

Pavel Benda

KROUŽKOVANÍ PTÁCI V ROCE 2023

Václav Šena:

- bramborníček hnědý – 1 zpětný odchyt
- datel černý – 57 pull
- holub doupuňák – 6 pull
- jestřáb lesní – 3 pull a 1 zpětné hlášení
- kavka obecná – 3 pull
- krahujec obecný – 6 pull
- krkavec velký – 2 pull
- káně lesní – 1 pull
- luňák hnědý – 4 pull

- luňák červený – 26 pull
 - orel mořský – 2 pull
 - poštolka obecná – 13 pull
 - pušтік obecný – 15 pull
 - sokol stěhovavý – 23 pull
 - strnad rákosní – 2 ad.
 - čáp bílý – 6 pull
 - čáp černý – 4 pull a 1 zpětné hlášení
- Celkem 17 druhů, 173 jedinců z toho 171 pull.**

Pavel Benda:

- ledňáček říční – 2 ad. (samec + samice)
- skorec vodní – 3 ad.
- břehule říční – 11 ad.
- jiříčka obecná – 3 ad.
- konipas horský – 1 ad.
- čáp černý – 8 pull.

Celkem 6 druhů, 28 jedinců z toho 8 pull.

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CE580

Kroužkování

Druh: čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 3.7.2021,--:-- , přesně
Místo: Šluknov, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: komín, umělé hnízdo
Souřadnice: 51,003473 14,464257 / 51°0'12,5"N 14°27'51,32"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: čáp bílý (*Ciconia ciconia*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský či starší(+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 15.6.2023,--:-- , přesně
Místo: Žichlínek [UO], Pardubický kraj, [CZ15], Česká republika
Poznámka k místu: pole
Souřadnice: 49,885311 16,640124 / 49°53'7,12"N 16°38'24,45"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: Miloš Peitner, peitner@seznam.cz

Vzdálenost: 198 km, Směr: 128 °, Uplynulý čas: 712 dní

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP C167280

Kroužkování

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 5.6.2022,--:-- , přesně
Místo: Šluknov (Království), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: modřínový lesík na pastvině
Souřadnice: 50,99847 14,522724 / 50°59'54,49"N 14°31'21,8"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 10 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	J6C	černá

Zpětný odchyt

Druh: luňák červený (Milvus milvus)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský či starší(+1K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 3.4.2023,--:-- , přesně
Místo: Santovenia de la Valdoncina, León, [ES12], Spain
Poznámka k místu:
Souřadnice: 42,555278 -5,618056 / 42°33'19"N 5°37'5"W
Přesnost souřadnic: v okruhu 1 km
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: ANO
Nálezce: ?? via Václav Šena vaclav.sena@seznam.cz

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Kroužek již přítomen	Odečítací kroužek	J6C	černá

**NÁRODNÍ
MUZEUM**

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP LX737

černá Z237 Odečítací kroužek

Kroužkování

Druh: orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
Pohlaví, věk: samec (M), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 31.5.2022,--:-- , přesně
Místo: Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: smíšený les
Souřadnice:
Přesnost souřadnic: v okruhu 10 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	Z237	černá

Zpětný odchyt

Druh: orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), loňský(2K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 15.10.2023,11:00:00 , přesně
Místo: Zschorna, Sachsen, [DESN], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 51,263056 13,735556 / 51°15'47"N 13°44'8"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Nachtigall, Winfried

Vzdálenost: 52 km, Směr: 301 °, Uplynulý čas: 502 dní

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX3905

Kroužkování

Druh: puštík obecný (*Strix aluco*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 3.5.2023,--:-- , přesně
Místo: Jiřetín pod Jedlovou (Lesné), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: bučina
Souřadnice: 50,847177 14,616732 / 50°50'49,84"N 14°37'0,23"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: puštík obecný (*Strix aluco*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), -
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 4.9.2023,--:-- , přesně
Místo: Kryštofovo Údolí [LB], Liberecký kraj, [CZ14], Česká republika
Poznámka k místu:
Souřadnice: 50,776364 14,933124 / 50°46'34,91"N 14°55'59,24"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 1 km
Kondice: čerstvě mrtev (méně než 1 týden) (2)
Okolnosti: nalezen mrtev (01)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Jan Procházka

Vzdálenost: 24 km, Směr: 109 °, Uplynulý čas: 124 dní

ID: U7443618

Report vytvořen:
7.9.2023

**NÁRODNÍ
MUZEUM**

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX5298

Kroužkování

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: pullus
Datum, čas, přesnost: 17.5.2021,--:-- , přesně
Místo: Jetřichovice (Všemily), Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: skála
Souřadnice: 50,83882 14,355977 / 50°50'19,75"N 14°21'21,52"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 50 m
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Nové kroužkování	Odečítací kroužek	ADA	jiná

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: samec (M), předloňský či starší(+2K)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 16.4.2023,--:-- , přesně
Místo: Skalka u Doks [CL], Liberecký kraj, [CZ14], Česká republika
Poznámka k místu: Nová Skalka
Souřadnice: 50,574153 14,593636 / 50°34'26,95"N 14°35'37,09"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován kroužkovatelem, volný) (8)
Okolnosti: identifikace podle barevných kroužků (81)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Pavel Kurka (pavel.kurka@email.cz)

Přídavné značení

Operace	Typ	Číslo	Barva
Kroužek již přítomen	Odečítací kroužek	ADA	šedá

NÁRODNÍ
MUZEUM

**Kroužkovací stanice Národního muzea,
Hornoměřcholupská 34,
102 00 Praha 10 - Hostivař**

email: krouzkovaci.stanice@nm.cz
telefon: +420 271 961 256

Děkujeme za ohlášení okroužkovaného ptáka. Níže najdete podrobnosti týkající se kroužkování a zpětného hlášení. Pokud je některý z uvedených údajů chybně uveden, dejte nám, prosím, vědět.

Kovový kroužek CZP CX1645

Kroužkování

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: neznámé (U), mládě v prachovém peří (pull.)
Status: neznámý/nezaznamenaný
Datum, čas, přesnost: 12.5.2017,--:-- , přesně
Místo: Jetřichovice, Ústecký kraj, [CZ18], Česká republika
Poznámka k místu: Čerťák
Souřadnice: 50,85971 14,393806 / 50°51'34,96"N 14°23'37,7"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 5 km
Biometrika:
Kroužkovatel: Václav Šena (1091, vaclav.sena@seznam.cz)

Zpětný odchyt

Druh: sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)
Pohlaví, věk: samice (F), loňský či starší(+1K)
Status: hnízdící
Datum, čas, přesnost: 26.5.2023,--:-- , přesně
Místo: Krausnick, Mecklenburg - Vorpommern, [DEMV], Germany
Poznámka k místu:
Souřadnice: 52,025547 13,837182 / 52°1'31,97"N 13°50'13,85"E
Přesnost souřadnic: v okruhu 100 m
Kondice: živý (kontrolován, volný) (7)
Okolnosti: kovový kroužek odečten bez chycení ptáka (28)
Biometrika:
Verifikace KS: NE
Nálezce: Silvio Herold

Vzdálenost: 135 km, Směr: 344 °, Uplynulý čas: 2205 dní

VODNÍ PTÁCI DOBÝVAJÍ OBLAST OKOLO BASTEI

obr. 2 – Hnízdící husa velká, vpravo od zlomené břízky, při pohledu ze skalního mostu na Bastei, 6. března 2022

Foto: René Hersemann

Husa velká (*Anser anser*)

O výskytu husy velké v Sasku v době do roku 1950 moc informací nemáme. Ještě v polovině sedmdesátých let 20. století se jednalo o vzácně hnízdící druh na rybnících v severním Sasku. Pohled na husy velké na Labi, zejména v okolí Pirny, je naproti tomu již dlouho běžnou věcí. V letech 1974 až 1977 byly na rybnících okolo Moritzburku, severně od Drážďan, husy velké reintrodukované. Vejce hus velkých byly vkládány do hnízd labutí velkých (*Cygnus olor*), které je vyseděly. Protože se labuť velké nechávaly krmit lidmi, převzaly toto chování i mladé husy. Vznikla tak zpola ochočená populace, která se podél Labe pomalu šířila oběma směry. Během tří období mapování hnízdících ptáků v letech 1978 až 2007

obr. 1 – Hnízdící husa velká na vrcholu skalní věže Postakegel, 27. května 2021

Foto: Mike Jäger

vzrostl počet hnízdících párů tohoto druhu v Sasku ze 100–200 na 500–700 párů. Až do současné doby došlo k dalšímu výraznému nárůstu a husa velká je nyní pravidelně až hojně hnízdícím druhem v Sasku. Oblast výskytu se významně rozšířila na jih a západ, a to až do kopcovité krajiny. Nějakou dobu již lze husy velké pravidelně pozorovat i v údolí Labe, od Saského Švýcarska až přes hranici do Česka, nikoli pouze v zimních měsících, jak tomu bylo dříve.

V roce 2021 byly husy velké poprvé pozorovány také ve skalách předního Saského Švýcarska u obce Rathen. Konkrétně se na jaře jednalo o husí páry, které vletly do údolí Amselgrund, kde „zmizely“ ve skalních útvech Velká a Malá husa. Ke konci dubna pak byly pozorovány dvě rodinky, které s mláďaty přišly od skal ke vzdutým partiím potoka Grünbach ve spodní části údolí Amselgrund. Vzdálenost od hnízdiště k vodnímu toku činí zhruba 250 metrů. Koncem května dorazila zpráva o hnízdící huse velké na vrcholu skalní věže Postakegel, okamžitá kontrola zprávu potvrdila. Zhruba 18 metrů vysoký lezecký vrchol se nachází před stěnami někdejšího kamenolomu nad obcí Posta, jižně od okresního města Pirna (obr. 1). Další vývoj tohoto hnízdění mi není znám, ovšem skutečnost sama, že

k němu došlo, je pozoruhodná. Vzdálenost od hnízdiště k Labi činí zhruba 130 metrů. Schopnost hus velkých využívat hnízda jiných velkých druhů ptáků na stromech, či hnízda čápů bílých, je známá. Poznatky o hnízdění na skalách z jiných míst či regionů jsem nikde nedohledal.

Počátkem března 2022 byla pozorována hnízdící husa velká na lezecké věži Basteischluchtturm, v úplné blízkosti slavného mostu Basteibrücke, prakticky denně navštěvovaného stovkami až tisíci lidí. Nevím, zda hnízdění bylo úspěšné (obr. 2). I z věže Postakegel, kde hnízdění probíhalo v předchozím roce, byla sedící husa velká hlášena a lze předpokládat, že se nejspíše jednalo o stejnou samici.

Na jaře 2023 husa velká opět hnízdila na věži Basteischluchtturm, i zde zřejmě tatáž samice. Ze snůšky se vylíhla tři mláďata. Nejisté je, zda mohla přežít skok z věže do hloubky. Také v oblasti Velké husy se husy trvale zdržovaly, další hnízdo však nebylo objeveno.

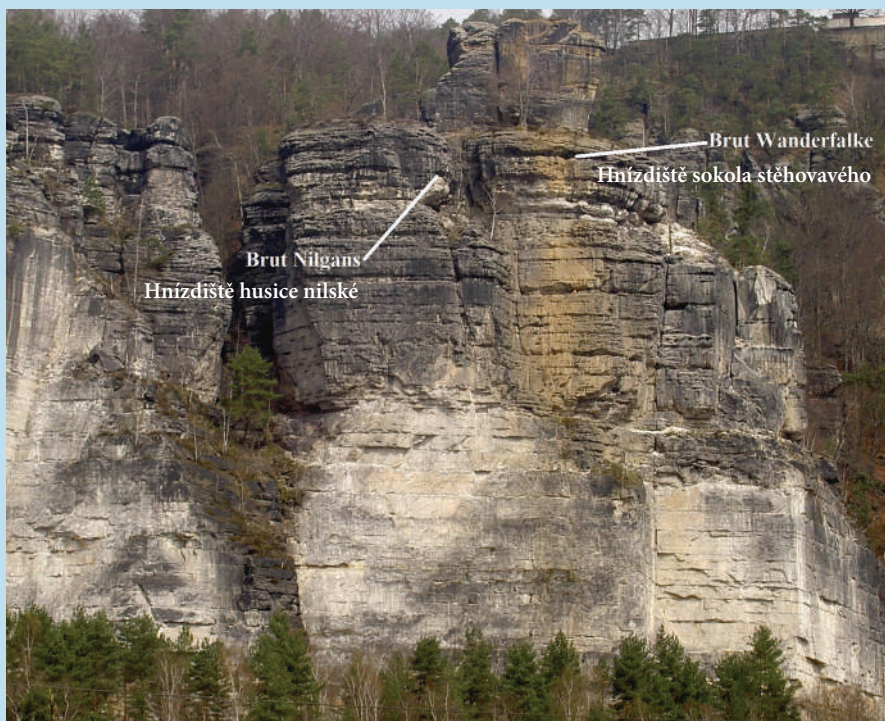

obr. 3 – Husice nilská s mláďaty, rybníky Hutenteiche, 19. května 2017

Foto: Peter Jäger

Husice nilská (*Alopochen aegyptiaca*)

V posledních desetiletích došlo ke znatelnému šíření husice nilské. Původ populace lze spatřovat v jedincích uniklých z chovů, zejména v Holandsku, odkud šíření postupovalo podél Rýna do střední Evropy, přičemž se ptáci usazovali i v parcích, na rekreačních vodních plochách a dalších lidmi často využívaných místech.

obr. 4 – Hnízdiště husice nilské ve starém krkavčím hnízdě, vysoko na skále Adolf-Hermann-Fels, o něco výše vpravo vyvedl pár sokolů stěhovavých tři mláďata, 2023

Foto: U. Augst

Domov husice nilské se původně nacházel téměř na celém území Afriky, s výjimkou extrémně suchých oblastí. Historicky se vyskytovala také na Balkánu, kde však byla vyhubena. Ještě v 19. století pocházela četná pozorování z Maďarska a Bulharska. V té době v těchto zemích patrně i hnízdila, není to však jednoznačně potvrzené.

V Africe jsou těžištěm rozšíření hlavně bažinaté oblasti savan a vodní toky východní Afriky. Druh profituje také z přehradních nádrží založených v Jižní Africe. V těchto oblastech došlo jak k nárůstu populace, tak i k rozšíření oblastí výskytu. V západní Africe je oproti tomu výskyt husice nilské vzácný. Na dolním Nilu se již téměř nevyskytuje. Pokud jde o výskyt v závislosti na nadmořské výšce, zahrnuje vodní plochy v nížinách až po vodní plochy ve výšce 4 000 metrů nad mořem.

Poté, co v posledních letech byly husice nilské stále častěji pozorovány na Labi mezi Pirnou a Bad Schandau, byla na rybnících Hutenteiche západně od Rathewalde v květnu 2017 zaznamenána rodinka s mláďaty (obr. 3). Ačkoli byly v uplynulých letech pozorovány i lety husic nilských vysoko ke skalním stěnám u Bastei, nepodařilo se dlouho potvrdit skalní hnízdění. Až dne

15. března 2023 se podařilo zaznamenat hnízdění husice nilské na starém krkavčím hnízdě na vysokém vrcholu skály Adolf-Hermann-Fels. Husice nilské jsou značně teritoriální ptáci, o to je pozoruhodnější, že jen o několik metrů dál a o něco výš hnízdil i zdejší pár sokolů stěhovavých, který vyvedl tři mláďata (obr. 4). Zda či kolik mláďat husice přežilo pád z velké výšky, to nevíme, ovšem v létě byl na Labi pozorován pár se sedmi mláďaty.

V Sasku odhad početních stavů činil na základě mapování z let 2004 až 2007 okolo 30–40 párů. Dnes je populace husice nilské výrazně větší.

Kachnička mandarinská (*Aix galericulata*)

Tento druh kachny, původem z východní Asie, je po staletí oblíbeným okrasným druhem a v Evropě se nacházejí zdivočelé populace, zejména ve větších parcích s vodními plochami. V Sasku najdeme stabilní populace především ve velkých městech, jako je Saská Kamenice, Drážďany a Lipsko. Tento malý druh kachny hnízdí v dutinách stromů se však spontánně a opakovaně usazuje i mimo uvedené oblasti.

V zimních měsících se s tímto druhem občasné setkáváme i na Labi, a to i s páry. V centrální části Labských pískovců, v kaňonu říčky Polenz, jsem na samičku narazil poprvé v polovině ledna roku 1999. Pozorování v období hnízdění pocházela v březnu roku 2000 z vodních toků Grünbach a Krippenbach, v květnu pak také z ústí Křinice. V roce 2015 byl větší počet ptáků, včetně párů, pozorován na rybnících Hutenteiche. Dne 15. května 2023 během kontroly hnízdních dutin na platech v okolí Bastei vykoukala samička kachničky mandarinské z vletového otvoru známé datlí dutiny ve starém buku (obr. 5). V červenci pak samička byla pozorována s nejméně osmi mláďaty na vzduté části potoka Grünbach u údrny pstruhů. Rodinka se tam zdržovala delší dobu.

Odhad velikosti populace v Sasku činil na základě mapování hnízdních druhů ptáků v letech 2004 až 2007 zhruba 50 až 75 párů. Dnes bude populace divoce žijících kachniček mandarinských patrně výrazně větší.

Srdečně děkuji mým někdejšími kolegům: Johannesovi Ebertovi, René Hersemannovi, Michaeli Hörenzovi, Peterovi Jägerovi a Monice Leuschke, kteří mi sdělovali svá pozorování a poskytli fotografie, jakož i Mikeovi Jägerovi, který pro mne pořídil fotografie prvního známého hnízdění husy velké na pískovcové skále.

Ulrich Augst

Překlad z němčiny: Tomáš Salov

obr. 5 – Samička kachničky mandarinské vykukuje z hnízdní dutiny na platech v okolí Bastei, 15. května 2023

Foto: Michael Hörenz

LABUTĚ VELKÉ NA ZÁMECKÉM RYBNÍCE V DĚČÍNĚ V ROCE 2023

Třetí hnízdění **labutí velkých** (*Cygnus olor*) na Zámeckém rybníce v Děčíně bylo opět hororové. Když jsem viděla, na jakém místě (jiné místo než v letech předchozích) a v jakém bahništi si začali stavět hnízdo, byl to pro mě šok. Vybrané místo bylo samé bahno, plesnivé klacky a další nepořádek. Podle toho také hnízdo, které si z tohoto materiálu začaly stavět, vypadalo. Mláďata by snad ani neměla možnost se vylíhnout. Jediná záchrana bylo velké množství rákosu, který sem Pavel Benda z tohoto důvodu navozil, aby si z něj hnízdo postavily. Ten labuť přivítaly s velkou radostí a hned s ním začaly hnízdo dostavovat a opravovat. Dokonce mi rákos braly přímo z ruky, když Pavel Benda přivezl „čerstvou várku“. Díky tomu měly pak hnízdo čisté a krásné. Dokonce i když stoupla voda, byly stále v suchu a bezpečí. Bylo však nutno postavit nový ochranný plot proti bezohledným návštěvníkům, kteří nenechali labuť na pokoji. Ten zajistila paní Gregorová z Magistrátu města Děčína. Dále jsme museli vyčistit celý břeh zejména od zbytků vlasců, háčků a dalšího „zapomenutého“ rybářského vybavení. Bylo to nezbytně nutné pro bezpečí malých labutí a nejen jich. S tím nám velmi pomohla opět paní Gregorová, která zajistila celou četu pomocníků. Za dva dny

intenzivní práce od rána do odpoledne jsme udělali veliký kus přínosné práce, včetně instalace ochranného plotu u stavidla, aby mladé labuť nebyly strženy silným proudem do výpustě rybníku. Asi nemusím zdůrazňovat, kolik nákladních aut nepořádku bylo odvezeno.

Dne 9. 5. 2023 nastal dlouho očekávaný den „D“. Stejně jako loňský rok se vyklubalo šest krásných labuťátek ze sedmi vajíček. S tím však přišly i starosti a obavy o jejich další osud. Stálo mě to velké úsilí a spoustu stresujících situací, kdy jsem často musela na neukázněné návštěvníky a zejména na rybáře dokonce i křičet! Místo pro hnízdění, jak jsem již uvedla výše, si labuť nevybraly příliš dobře. Malá labuťátka se často vracela do hnízda si odpočinout, ale bahnitě okolí hnízda jim tuto cestu velmi komplikovalo. Často zapadala do mazlavého bláta a samec jim musel velmi intenzivně pomáhat, aby se z bláta dostala. Občas jsem se musela zapojit i já... Labuťátka pak vypadala spíše jako černé kuličky než cokoliv jiného... Stalo se mi, že jsem do bláta zapadla i já, tak jsem se snažila alespoň při této nečekané příležitosti vyčistit okolí hnízda.

Další velmi nepříjemná situace nastala, když po nehodě vyteklo z havarovaného auta velké množství paliva a oleje přímo

do rybníka. Zasahovat museli hasiči dokonce i pomocí norných stěn. Jejich práce byla obdivuhodná a neskončili, dokud z rybníku nezmizela poslední olejová skvrna. Labuť i ostatní vodní ptáci to přečkali naštěstí bez úhony.

Velmi pozitivně se začala projevovat naše intenzivní vysvětlující kampaň o tom, čím vodní ptáky krmit. Je to oblíbená činnost nejen obyvatel Děčína. Je velmi milé, že až na výjimky, kdy někdo přinese pečivo, se krmí tím, čím se má. A dokonce i ti, kteří přinesou pečivo, se většinou pak omlouvají. Do příkrmování se dokonce zapojují i cizinci se sáčky plnými semen, kteří se mě ptají, zda mohou... Když jsem jim přitakala a zvedla palec, tak s velkou radostí pytlíky plné semen ptákům vysypali a po půl hodině se vrátili zase s další várkou a moc mi děkovali. I když jsem jim příliš nerozuměla, tak to byl pro ně asi malý zázrak. Ještě jedna příhoda za všechny. Příkrmovat chodí také manželé s asi dvouletým chlapečkem. Chodí pravidelně ve stejný čas a na stejné místo. Nosí sáček plný vloček a chlapeček radostně hází vločky ptákům a komentuje to slovy hami hami... >

> Přikrmujeme také zpěvné ptactvo. Máme naistalovaná krmítka poblíž výpustě rybníku v zaplaceném prostoru. V loňském roce jsme ve spolupráci s magistrátem (paní Gregorová) toto místo upravili tak, že je teď velmi úhledné. Je to další místo, které hojně navštěvují obyvatelé Děčína a kde se mohou pokochat řadou druhů krmících se ptáčků. Krmítek máme na tomto místě aktuálně pět (různých typů), z nichž jedno nám darovala paní Jarmila Jermolinová. Také bych chtěla moc poděkovat paní MVDr. Markétě Grešíkové, která sponzorsky zajišťuje krmení a je nutno říci, že spotřeba je mimořádně velká.

Rybáři – stále nekonečný problém i v roce 2023.

Bohužel nejenom velké labuť byly omotaný vlasci s háčky, ale už i docela maličké měsíční labuťky (viz foto strana 24).

Díky pomoci dobrých lidí se nám v roce 2023 podařilo všechny labuť ochránit. Nezištně pomohl i pan Jaroslav Kunta z Děčína, který si všiml při pozorování labutí rodinky, že jedno z mláďat bylo zamotáno ve vlasci a dokonce mělo háček zabodnutý v zobáčku. Nelenil a vlastními silami mládě z vlasce vymotal a háček ze zobáčku odstranil. „Odměnou“ mu byla řada modřin, které od starostlivých rodičů bránících své mládě inkasoval.

Další obdobná příhoda se stala, když jsem s paní Hrnčířovou pozorovala labutí rodinku. Opět mládě zamotané ve vlasci i s háčkem. Rozhodla jsem se, že zkusím mládě za-

chránit vlastními silami. Vlezla jsem tedy do rybníka, mládě odchytila a vysvobodila. Bylo milé, že mne rodiče nenapadli, jen sledovali z půlmetrové vzdálenosti moji záchrannou misi. Jsem přesvědčená, že mne znají a vědí, že bych jim ani jejich ratolestem nic špatného neprovedla. Asi po třech hodinách mi volá pan Cvejn s dotazem, kde se nacházím, neboť malá labuť má omotaný vlasec okolo krku a je to na hodně silné nervy... Jak se posléze ukázalo, ne jedna, ale hned dvě labuťky byly zamotaný ve vlasci. Na pomoc mi přišel neznámý pán v bílých montérkách. Musel si bezděčně vyslechnout mé jadrné poznámky na stranu rybářů, ale akce byla úspěšná a obě labuťátka se nám podařilo zachránit.

Po těchto zkušenostech jsem začala lidem navštěvujícím Zámecký rybník říkat, ať si všímají, zda nemají nejen labuť, ale i další ptačí druhy vlasce a rybářské háčky zamotané či zabodnuté na křídlech, nohách nebo zobáčích. Jak se ukázalo, bylo to velmi důležité, neboť paní Kostecká odborně odchytila již řadu holubů, kteří měli vlasce omotané okolo nohou. Dokonce jsme za-

znamenal poštovního holuba, který díky na těle zachyceným vlasčům uvízl ve větvích stromu a visel hlavou dolů.

Bohužel stále přetrvává to, že řada rybářů nerespektuje vůbec nic. Nejenže po sobě neuklízějí odpadky, ale zejména nechávají na březích spoustu vlasců, háčků a dalších rybářských potřeb, které jsou pastí pro ptáky. A jde jim opravdu o život! Stále se potýkám s tím, že rybáři nedodržují ani zóny, kde se nesmí na rybníku lovit.

Máme naději, že po jednání na Magistrátu města Děčína, kde nás podpořila paní Lehká, bude na Zámeckém rybníce zákaz rybolovu.

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala Zdeňkovi Jahodovi a jeho ženě Daniele za nezištnou a náročnou práci při ochraně vodního ptactva, především labutí, na řekách i rybnících (nejvíce na Zámeckém rybníce v Děčíně), ať je to kdekoliv na Děčínsku, Šluknovsku, Českolipsku, Ústecku či kdekoliv jinde, kde je potřeba.

Chtěla bych také poděkovat Městské policii, děčínským hasičům, Evě Mikoláškové a Jiřímu Bělohoubkovi z Agentury ochrany přírody a krajiny, pracoviště Ústecko. Dále paní doktorce MVDr. Grešíkové a paní Gregorové z Magistrátu města Děčína.

Helena Tomšíková

Foto: Helena Tomšíková

VÝVOJ POČETNOSTI KOLONIÍ VOLAVEK POPELAVÝCH

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) patří v posledních letech k již pravidelným hnízdicím druhům našeho zájmového území. Aktuálně zde evidujeme celkem čtyři hnízdní kolonie:

- ZOO Děčín: rok 2019–1 obsazené hnízdo, rok 2020–3 obsazená hnízda, rok 2021–6 obsazených hnízd, rok 2022–12 obsazených hnízd, rok 2023–16 obsazených hnízd (část již hnízdí mimo areál ZOO)
- Malé Březno: rok 2021–3 obsazená hnízda, rok 2022–4 obsazená hnízda (nelze vyloučit 5–6 hnízd), rok 2023–7 obsazených hnízd a vyvedeno přibližně 22 mladých
- Chabařovice: rok 2020–2 obsazená hnízda, rok 2021–5 obsazených hnízd, rok 2022–nesčítáno, rok 2023–10 obsazených hnízd
- Šluknov, Rybníčká: lokalita je obsazena, ale počet obsazených hnízd není znám

Pavel Benda, Roman Řehák,
Alexej Hulko, Václav Šutera

Foto: G. Ritschel

HAVRANI POLNÍ V RUMBURKU V ROCE 2023

Havranům polním (*Corvus frugilegus*) se v Rumburku velmi líbí a své kolonie stále obsazují, kromě kolonie č. 6 v zahradě naproti ZUŠ, která zanikla v roce 2022.

Soupis lokalit hnízd v jednotlivých lokalitách v roce 2023 (pro srovnání uvádím v závorce i počet obsazených hnízd v roce 2022, viz také Lobotka 2022):

Kolonie č. 1 u pekáren – 35 hnízd na buku (32 hnízd na buku a 1 hnízdo na javoru v roce 2022)

Kolonie č. 2 u muzea – 25 hnízd na buku a 5 na bříze (26 hnízd na buku a 2 hnízda na bříze v roce 2022)

Kolonie č. 3 v Parku přátelství – 24 hnízd na třech bucích (15 hnízd na dvou bucích v roce 2022)

Kolonie č. 4 u Rukovu – 12 hnízd na pěti břízách a 2 hnízda na buku (10 hnízd na pěti břízách a 2 hnízda na buku v roce 2022)

Kolonie č. 5 u pošty – 23 hnízd na buku (18 hnízd na třech bucích a 1 hnízdo na lípě v roce 2022)

Kolonie č. 6 v zahradě ZUŠ (Růžová ulice) – kolonie v roce 2022 zanikla (7 hnízd na dvou bucích v roce 2021)

Kolonie č. 7 v Parku Rumburské vzpoury – 27 hnízd na čtyřech javorech a dvou bucích (35 hnízd na čtyřech javorech a dvou bucích v roce 2022)

Celkový počet obsazených hnízd v roce 2023 byl 153, v roce 2022 to bylo 142 hnízd. Jde tedy o mírný nárůst, který dokazuje stabilitu hnízdní populace havranů polních v Rumburku.

Jan Lobotka

Foto: M. Suržinová

Literatura:

Lobotka J. (2022): Havrani polní v Rumburku v roce 2022. Zpravodaj *Ornitologického klubu při Labských písečcích*, číslo 18: 26-27.

HAVRANI POLNÍ VE VARNSDORFU JIŽ HNÍZDÍ

V nedalekém Rumburku **havrani polní** (*Corvus frugilegus*) hnízdí od roku 2012. Bylo snad jen otázkou času, kdy si tito krakavcovití ptáci všimnou, že město Varnsdorf

by pro havraní bydlení nemuselo být k zahoezení. Několik roků v menších či větších hejnech přelétávali nad městem, posedávali na stromech, hledali potravu... až v roce

2023 se v centru města Varnsdorf objevila první havraní hnízda a první minikolonie.

H1 (park u plavecké haly)

– 2 hnízda

H2 (Západní ulice, proti plavecké hale)

– 5 hnízd

H3 (Západní ulice, u smíšeného zboží)

– 4 hnízda

H4 (Pražská ulice, proti Lidlu)

– 5 hnízd

H5 (Karolíny Světlé, proti Lidlu)

– 1 hnízdo

Havraní si v roce 2023 postavili v centru města Varnsdorf 17 hnízd. Kolik v nich bylo vyvedeno mláďat, nebylo zjišťováno.

Renata Procházková

Foto + mapa: R. Procházková

LINDUŠKA ÚHORNÍ V LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Linduška úhorní (*Anthus campestris*) je jedním ze 4 druhů u nás hnízdících lindušek a spolu s linduškou horskou patří do kategorie velmi vzácných hnízdíčů. Je to nenápadný druh, který je původem stepní pták. V minulosti bývala na našem území hojnější, v současnosti se vyskytuje pouze na důlních výsypkách v Podkrušnohoří v počtu 150–200 párů. Na sever od nás pokrývá jako hnízdící druh téměř celé Polsko, v Německu větší část bývalé NDR.

Dne 28. 4. 2023 jsem po návštěvě Přírodní rezervace Stará Oleška zavítal do sousední oblasti nesoucí název – „U Třináctky“. Jedná se o kulturní krajinu polí, luk a remízků,

kteřá je zpestřena několika tůněmi s rákosinami a polním hnojištěm poblíž obce Markvartice. Nedaleko ode mě se zvedl nenápadný ptáček, který usedl na zorané pole. Kupodivu nebyl příliš plachý, a tak byla možnost si ho dobře prohlédnout a nafotit. V první chvíli mi připadal jako mladý konipas luční. Po kontrole fotografií v počítači jsem se přikláněl k lindušce luční, ale chyběly stříkance na hrudi. Nakonec jsem dospěl k lindušce úhorní, ale s otázníkem. Proto jsem poslal foto k posouzení našemu jednomu z největších odborníků na lindušky úhorní, Václavu Beranovi. Ten mi správnou determinaci potvrdil i s gra-

tulací. Zřejmě šlo o německou, či polskou lindušku, která se zde zastavila na tahu.

Z minulosti jsou z Děčína známa dvě zastavení – nedatovaný odchyt 3 jedinců u Bynovce (Michel 1925) a z roku 1968, kdy Vondráček zastihl 1 jedince u obce Doubice (Vondráček, Šutera 1987).

Martin Horyna

Foto: Martin Horyna

Literatura:

Michel J. (1925): *Tiere der Heimat. Děčín*: 189 pp.

Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanesi P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M., V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (2020): *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Editions, Barcelona*: 967 pp.

Svensson L., Mullarney K. & Zetterström D. (2012): *Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu. Nakladatelství Ševčík*: 447 pp.

Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. Aventinum*: 511 pp. + folie.

Šutera V. & Vondráček J. (1987): *Ptactvo CHKO Labské pískovce. 2. část. Fauna Bohemiae Septentrionalis, Tomus 12. Ústí nad Labem: 7–27.*

POZOROVÁNÍ SÝKOŘICE VOUSATÉ V LABSKÝCH PÍSKOVČÍCH

Sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*) je krásně krémově zbarvený druh, u kterého má sameček navíc modrošedou hlavičku s typickými černými vousy. Hnízdním prostředím jsou rozsáhlé rákosiny s minimální plochou 3–5 ha. Dle sčítání hnízdního rozšíření ptáků v letech 2014–17 se u nás vyskytuje pouze 90–180 párů. Jedná se tedy o druh velice vzácný. Nejhojnější výskyt je

na jihovýchodní Moravě, dále se pak vykytuje v jižních Čechách, na Pardubicku, severní Moravě a Podkrušnohoří. Druh byl zaznamenán také v době hnízdění na Českolipsku (národní přírodní rezervace Novozámecký rybník) a nelze vyloučit ani občasný výskyt v Přírodní rezervaci (PR) Velký rybník u Rybníště (P. Benda ústní sdělení). V Evropě zasahuje od Středomoří až na

sever Botnického zálivu ve Finsku, což je úroveň rovnoběžky procházející Islandem. Z oblasti Labských pískovců nejsou z minulosti žádné zprávy o výskytu tohoto druhu. První pozorování pochází od Pavla Bendy ze dne 9. 7. 2005, kdy pozoroval 4 jedince v rákosině zarůstající tůň za pen-

>

zionem Rusalka a navazující na PR Stará Oleška. Žádný z pozorovaných jedinců však nebyl vybarvený samec.

Dne 21. 10. 2023 jsem při návštěvě PR Stará Oleška zaznamenal krátce hlasy upomínající na sýkořici. Nebyl jsem si však úplně jistý, i s vědomím toho, o jak vzácný druh se zde jedná. Pustil jsem nahrávku a po chvíli sýkořice zareagovaly a zároveň jako by strnuly. To byla chvíle, kdy jsem mohl pořídit alespoň dokumentační foto. Vzdálenost byla asi 100 m. Po chvíli se daly opět do pohybu. Jednalo se o 2 jedince, pravděpodobně pár. Pozorování se odehrálo v 8.30 hod. Poté jsem pokračoval dále a po absolvování okruhu v okolí PR jsem je ještě na dané lokalitě zaznamenal v 10.15 hodin. Další návštěvy 25. a 30. 10. již tento druh na této lokalitě neprokázaly.

Jedná se v oblasti Labských pískovců o mimořádně zajímavé pozorování. A to nejen vzhledem ke vzácnosti sýkořic v rámci

České republiky, ale také i vzhledem k tomu, že CHKO Labské pískovce nenabízí mnoho vhodných míst pro pozorování tohoto druhu.

Martin Horyna

Foto: Martin Horyna

Literatura a prameny:

Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanesi P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M., V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (2020): European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. *European Bird Census Council & Lynx Editions, Barcelona*: 967 pp.

Svensson L., Mullarney K. & Zetterstöm D. (2012): Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu. *Nakladatelství Ševčík*: 447 pp.

Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014-2017. *Aventinum*: 511 pp. + folie.

REKORDNÍ ROK ČÁPŮ BÍLÝCH

V letošním roce jsme zažili zatím neúspěšnější rok hnízdění **čápů bílých** (*Ciconia ciconia*) v naší zájmové oblasti. Stejně tak tomu bylo i v celé České republice, kdy byl obsazen rekordní počet hnízd a vyvedeno nejvíce čápích mláďat za období, kdy probíhá monitoring tohoto druhu.

V roce 2023 zahnízdilo na námi sledovaném území celkem 6 párů čápů bílých. To je počet, který nemá v celé historii období.

Horní Habartice – komín, vyvedena 2 mláďata

Veselé pod Rabštejnem – sloup, vyvedena 4 mláďata

Chřibská – komín, vyvedena 2 mláďata

Lipová – komín, vyvedena 3 mláďata

Šluknov – komín, vyvedeno 1 mláďe

Liboucheč – sloup, 2 neoplozená vejce

Doufejme, že v roce 2024 bude tento počet hnízdicích párů zachován a „čapí“ rok 2023 nebude jen epizoda, na kterou budeme jen s nostalgii vzpomínat.

Pavel Benda, Václav Šena

Foto: V. Šena

HNÍZDĚNÍ MORČÁKA VELKÉHO NA ZÁMECKÉM RYBNÍCE V DĚČÍNĚ

Morčák velký (*Mergus merganser*) patří v naší oblasti k pravidelně pozorovaným druhům. Dříve byl jeho výskyt znám pouze z období zimování. V souvislosti s jeho šířením ze severských a horských oblastí do jižnějších zeměpisných šířek a nižších poloh došlo v České republice k prvnímu novodobému zahnízdění v roce 1977 na Mostecku. Postupem času se hnízdní populace morčáků rozrůstala a pro období 2014–17 je odhadován počet hnízdicích párů v ČR na 120–180 párů.

V našem zájmovém území bylo opakované hnízdění morčáků prokázáno na Labi, Ploučnici a na Mandavě. Rok 2023 nám však přinesl jedno milé překvapení. Morčák velký zahnízdil i na Zámeckém rybníce v Děčíně. Dne 28. 4. zde, při každodenní kontrole, pozorovala Helena Tomšíková čerstvě vyvedenou rodinku – samici s 8 čerstvě vyhlínutými mláďaty! K hnízdění došlo v budce,

kteřou Pavel Benda spolu s Romanem Řehákem nainstalovali již v roce 2006. Budka byla umístěna na stromě v bezprostřední blízkosti vodní hladiny v parčíku navazujícím na rybník. Při kontrole v ní byla nalezena ještě 3 neoplozená vejce tohoto druhu. Bohužel rodinka se každým dnem zmenšovala, mláďata z neznámých důvodů mizela jedno po druhém, až nezůstalo žádné. Na podzim letošního roku byl strom, na kterém byla budka umístěna, pokácen. Proto jsme spolu s Romanem Řehákem, členem našeho ornitologického klubu, a jeho kolegou ze ZOO Děčín dne 20. 12. budku znovu nainstalovali na nový strom tak, aby znovu poskytl hnízdní příležitost, a to nejen pro morčáka, ale také případně i pro jiné druhy.

V této budce totiž v roce 2007 zahnízdil i **hohol severní** (*Bucephala clangula*). Hnízdění bylo zajímavé, neboť samice hohola

ulétla ze ZOO Děčín a dlouhodobě se zdržovala na Zámeckém rybníce. Přes zimu se k ní připojili i divocí samci tohoto druhu. V jarním období bylo několikrát pozorováno, že samice opakovaně zalétala do budky. Při následné kontrole v ní bylo nalezeno šest bohužel neoplozených vajec (Benda et al. 2007).

Helena Tomšíková, Pavel Benda

Foto: Helena Tomšíková

Literatura:

BENDA P., ROHLÍK M. & ŘEHÁK R. (2007): První prokázané hnízdění hohola severního (*Bucephala clangula*) na Děčínsku. *Komínček, Zpravodaj Severočeské pobočky ČSO* č. 6: 17-18.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V., MIKULÁŠ I. & TELENŠKÝ T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014-2017. *Aven-tinum: 511 pp. + folie.*

POZOROVÁNÍ HÝLA RUDÉHO U TISÉ

Hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*) se v České republice začal objevovat asi před 80 lety. Zhruba před 60 lety bylo poprvé prokázáno hnízdění na Moravě. Je to druh, který v České republice pravidelně, ale nepoččetně a lokálně hnízdí. Pro hnízdění vyhledává dva typy krajiny – horské oblasti bez souvislého vzrostlého lesa a otevřenou krajinu s podmáčenými lučními porosty a roztroušenými keři v nižších polohách. Nicméně v poslední době opět ubývá, někde i výrazně. Jako jeden z mála našich pěvců, zimuje v jihovýchodní Asii, což je i důvodem jeho pozdního přiletu na hnízdiště.

S tímto druhem jsem se poprvé setkal v roce 2008 při přechodu Krkonoš, a to u Pomezních bud, kde jsem pozoroval zpívajícího samce. V naší oblasti Děčínska se tento druh aktuálně nevyskytuje a nejbližší území s hnízdním výskytem jsou Jizerské hory, Krkonoše a západní Krušné hory. V naší zájmové oblasti byli hýlové rudí zjištěni v PR Velký rybník u Rybníště a PR Světlík u Horního Podluží ve Šluknovském výběžku přibližně v poslední dekádě minulého století. Několik údajů pochází i z Labských pískovců ze začátku toho století, ale vždy se jednalo o nevybarvené samce. Od této doby údaje o pozorování tohoto druhu chybí.

Dne 11. 6. 2023 jsem se vydal do bukových lesů pod Cihlářským rybníkem u Tisé, již

mimo oblast CHKO Labské pískovce, s cílem zjistit případný výskyt lejska malého. Tento druh byl několikrát zastižen nedaleko odtud v bučinách pod Liboucheckými stěnami. Bohužel jsem však nebyl úspěšný, a proto jsem vystoupal k Cihlářskému rybníku a směřoval dále do oblasti Holého vrchu, kterou velmi rád navštěvuji. V jednu chvíli jsem měl dojem, že z dálky slyším popěvek hýla rudého. Nikdy zde nebyl pozorován, ale prostředí je zde pro něj velmi příhodné – rozsáhlé podmáčené luční porosty s rozptýlenými keřovými vrstvami či jejich skupinami. Po nějaké chvíli se můj prvotní dojem změnil v jistotu. Mladý nevybarvený samec zpíval na jednom keři vrby. Pořídil jsem foto i krátké video. Po několika dnech tuto lokalitu cíleně kvůli tomuto druhu navštívil i Pavel Benda, nebyl však již úspěšný.

Zřejmě se jednalo o protahujícího či potulujícího se jedince. Prostředí je v této oblasti pro hýla rudého opravdu velmi vhodné, a tak je možné, že v budoucnu zde bude tento druh opět zastižen a třeba i s případným vyhnížděním.

Martin Horyna

Foto: Martin Horyna

Literatura:

Svensson L., Mullarney K. & Zetterström D. (2012): Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu. *Nakladatelství Ševčík: 447 pp.*

Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. *Aventinum: 511 pp. + folie.*

ÚPRAVA BŘEHŮ PRO HNÍZDĚNÍ LEDŇÁČKA ŘÍČNÍHO VE ŠLUKNOVSKÉM VÝBĚŽKU

V letech 2021 a 2022 jsem na dvou vybraných lokalitách, kde jsem **ledňáčky říční** (*Alcedo atthis*) opakovaně pozoroval, provedl odkopání břehů a připravil jim tak vhodné hnízdní stěny.

U Rumburku mě před pár lety upozornil kamarád na vyvedená mláďata. Lokalitu jsem hned navštívil a dvě poletující mláďata i pozoroval. Kde však vyhníždili, bylo pro

Pokračování na straně 32 >

> mě záhadou. Prošel jsem celý, asi kilometrový úsek, ale žádný vhodný břeh okolo metrové výšky jsem nenalezl. Obnažené hliněné úseky dosahovaly maximálně k padesáti centimetrům. Při dalším podrobnějším prohledání břehů jsem hnízdní dutinu našel. Byla vyhrabána netypicky, asi jen 30 cm nad vodní hladinou. Naštěstí během hnízdění nedošlo ke zvýšení vodní hladiny v potoce a ledňáčkům se povedlo úspěšně vyhnízdit.

Na této lokalitě jsem v prosinci 2022 odkopal na celém toku břehy na šesti místech, ve výškách od 50 do 150 cm. Následující jaro jsem zde ledňáčky opět pozoroval a v nejvyšší stěně bylo započato hrabání. Bohužel ke hnízdění toho roku ale nedošlo. Na druhé lokalitě u Šluknova jsem ledňáčky během let pozoroval často, ale hnízdo jsem nehledal. Vhodná byla pouze dvě místa a tam nory vyhrabány nebyly. Břeh jsem

zde upravil v listopadu 2021. V hnízdní sezóně 2022 k hrabání nory nedošlo. Jaro 2023 vypadalo slibně, hrabání započalo, ale k hnízdění opět nedošlo.

Uvidíme, co přinese rok 2024. Doufám, že alespoň na jedné lokalitě hnízdění proběhne.

Václav Šena

Foto: V. Šena

VÍTÁNÍ PTAČÍHO ZPĚVU V ČESKÉM ŠVÝCARSKU 2023

Ačkoliv nám letos počasí příliš nepřálo, sešlo se i přes chladné a deštivé počasí v první květnovou sobotu v Krásné Lípě přes dvacet dětských i dospělých zájemců o ornitologii na tradiční a velmi populární akci Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku.

Průvodce byl také tradiční (a velmi populární) – Pavel Benda, ornitolog a dnes už bývalý ředitel Správy NP České Švýcarsko.

Ten na úvod přivítal s vtipem sobě vlastním účastníky exkurze a dále pracovníky správy NP, kteří vypomáhali s organizačním zajištěním akce (Petr Bauer, Richard Nagel, Jakub Juda, Lukáš Blažej). Úvod patřil představení také již tradiční kampaně České společnosti ornitologické „Pták roku“. Cílem kampaně je upozornit každoročně na jeden zajímavý, případně i ohrožený ptačí druh a motivovat veřejnost k jeho sledování i k praktické ochraně. Letošním ptákem

roku byl zvolen polák velký, který se vzácně na tahu vyskytuje i v Ptačí oblasti Labské pískovce. Následně se účastníci dozvěděli něco o historii akce Vítání ptačího zpěvu, která se v České republice koná od roku 1992 (v našem regionu pak od roku 2006 s vynucenou covidovou pauzou v letech 2020 a 2021) a dnes je z ní nejnavštěvovanější a nejpoblábnější ornitologická akce vůbec. Během povídání si účastníci mohli prohlédnout a případně také odnést řadu propagačních materiálů a publikací Správy NP České Švýcarsko a České společnosti ornitologické.

Po úvodní části se pak účastníci vydali již na tradiční vycházku k přírodní rezervaci Velký rybník, významné ornitologické lokalitě v ptačí oblasti Labské pískovce. Během vycházky se podařilo zpozorovat či zaslechnout 24 druhů ptáků v celkovém počtu 82 jedinců. Počasí nám zpočátku opravdu příliš nepřálo, a tak nás několik účastníků během vycházky postupně opus-

> tilo. Nicméně ti, kteří zůstali až do konce, se dočkali nejen zvolna se lepšícího počasí, ale hlavně královské odměny v podobě pozorování páru orlů mořských, kteří dokonce po delší dobu zůstali způsobně sedět vedle sebe na vrcholu stromu, a také jednoho jeřába popelavého procházejícího se po pastvině.

„Skalní“ účastníci se pak mohli těšit i na ukázkou odchyty a kroužkování ptáků, se kterým opět obětavě pomáhal člen ornitologického klubu Václav Šena. Zpočátku to s odchtem vypadalo dost bledě, ale nakonec se přeci jen podařilo odchytit a okroužkovat jednoho samce pěnice černohlavé, dvě samice strnada rákosního a jednu samici bramborníčka hnědého. Oproti minulým letům byl letošní „úlovek“ o něco chudší, ale i tak to myslím byla velmi pěkná tečka za dalším ročníkem této

stále velmi oblíbené akce. Věřím, že v příštím roce se v tradičním čase opět sejdem na tradičním místě a s tradičním průvodcem.

Vítání ptačího zpěvu v Českém Švýcarsku uspořádala Správa NP České Švýcarsko

ve spolupráci s Českou společností ornitologickou a členy Ornitologického klubu při Labských pískovcích.

Richard Nagel

Správa NP České Švýcarsko

Foto: R. Nagel

PŘEKVAPENÍ NA KRMÍTKU

Bydlím v Děčíně, v ulici Elišky Krásnohorské, která sousedí s lesoparkem Kvádrberk. Pravidelně přes zimu mám u domu krmítko, kde pravidelně od listopadu 2023 přikrmuji ptactvo. Kromě jiných druhů na něj zaletují i **brhlíci lesní** (*Sitta europaea*). Jeden z nich je však netypicky vybarvený. Nemá typickou černou pásku přes oko a černý zobák. Je také o poznání menší než jiní brhlíci. Možná je to letošní mládě. Dívali jsme se s rodiči na internet, jestli někdo takového brhlíka neviděl, ale nic jsme nenašli. Chutnají mu slunečnicová semínka a ovesné vločky. Lítá samostatně, občas přiletí se sýkorami. Pro ilustraci přikládám i fotografii normálně zbarveného brhlíka. Snímky pořídila mamka.

Juraj Kmeť (7 let)

Foto: S. Kmeťová

STRUČNÁ ZPRÁVA Z PROGRAMU „ZÁCHRANA HNÍZDIŠŤ KAVKY OBECNÉ NA RUMBURSKU A VARNSDORFSKU“

Podpůrná opatření v rámci tohoto programu pro **kavku obecnou** (*Corvus monedula*) jsou každoročně prováděna již od roku 2006 v rámci Programu péče o krajinu MŽP ČR (PPK). Opatření jsou soustředěna na vyvěšování, pravidelné kontroly, čištění, opravy a výměny hnízdních budek v Krásné Lípě, Rumburku, Jiříkově a Varnsdorfu. První budky jsem však vyvěsil již o rok dříve v Jiříkově na objednávku odboru výstavby tamějšího městského úřadu, který jsem přesvědčil o nutnosti náhrady hnízdiště v tehdy zateplováných panelových domech v Březinově ulici. Tehdejší kolonie sídlící zde v podstřeších čítala tehdy 15–20 párů. Jako první v rámci PPK byly vyvěšeny budky v Krásné Lípě na různých místech okolo náměstí. Vyvěšování pokračovalo v Rumburku v parku u nádraží a ve Varnsdorfu v parku u dnešní městské knihovny.

V dalších dvou letech byly budky na stromech rozvěšeny víceméně náhodně na pozemcích města na stromech pro prvotní zmapování zájmu kavek o tuto nabízenou možnost hnízdění.

Důvodem bylo, že tehdy začalo masové zateplování budov, při němž zejména v panelácích jsou zaslepovány a zavíčkované větrací otvory v podstřeší. Dalším důvodem bylo bourání starých továren, kde kavky nacházely roky útočiště. Reakce musela být poměrně rychlá, protože stejně rychle se ztrácely hnízdní příležitosti. Povolení staveb i demolice se zřetelem na ochranu hnízdišť všech ptáků i netopýrů využívajících k rozmnožování budovy se tehdy mimo CHKO příliš neřešilo. K nápravě došlo až po zveřejnění drastických případů v médiích. V případě místních kavek se mi tedy podařilo získat jistý náskok. Bohužel jediné hnízdiště, které se nepodařilo zachránit už o deset let dříve, bylo v kostele v Rybništi.

Trvalo poměrně dlouhou dobu, než se našly vhodné lokality ke hnízdění. Některé budky byly přemístovány nebo zcela odinstalovány až po opakovaném dvouletém či tříletém nezájmu. Přitom je zajímavé, že prvotní zájem byl poměrně velký na všech lokalitách. Nakonec se největší či spíše nejúspěšnější hnízdiště ustálila v Jiříkově na dvou místech (zahradka MŠ Filipovská a okolí požární zbrojnice), v Krásné Lípě v zahradě MŠ na Masarykově ulici a ve Varnsdorfu v okolí ulice Západní.

V Rumburku je situace zcela jiná. Momentálně jsou budky vyvěšeny v parku u nádraží, v Parku Rumburské vzpoury, v parku u bývalého Bytexu, v zahradě u muzea a v parku poblíže katastrálního úřadu. Nelze zde ani mluvit o hnízdištích nejobsazenějších, protože obsazeny jsou v Rumburku každoročně téměř všechny budky.

Celkový počet budek na stromech evidovaných v rámci PPK byl vloni 102 kusů.

Nejvyšší úspěšnost je tedy při nejvyšším

počtu budek (vloni 52) v Rumburku. Obsazenost se pohybuje mezi 85–95 %.

Dlouhodobě byla dále poměrně vysoká obsazenost v Jiříkově (průměr okolo 50 %). Pouze vloni nastal v Jiříkově hluboký propad. Z 18 budek byly obsazeny pouze čtyři, ovšem kavky se zde vyskytovaly po celou hnízdní dobu.

V Krásné Lípě po počátečním úspěšném obsazení 80 % budek u budovy MŠ a ZŠ nastal prudký pokles až na současných 10 % při polovičním počtu budek.

Ve Varnsdorfu byla tendence obdobná, ale v posledních letech se v souvislosti s nalezením vhodného místa na sídlišti mezi ulicemi Západní a Pražská situace stabilizuje a obsazenost se pohybuje okolo 40 %.

Je nutno zdůraznit, že uvedená čísla v sobě nezahrnují základy hnízd a čerstvé opotřebené vletových otvorů, ale jen úspěšná hnízdění.

Někdy dochází k tomu, že jeden pár si obsadí dvě budky a brání si je. Dalším zajímavým poznatkem je, že některé páry staví hnízdo bez větviček a použijí jen prach. Další páry zase dokážou vyplnit budku až po vletový otvor. Materiál ke stavbě je velmi různorodý. U většiny hnízd je kromě větviček ve velké míře používáno velmi odborně odpreparované lipové lýko. Velmi oblíbeným a hojně využitým materiálem jsou toaletní papíry. Našel jsem ale i vysušenou tlačenu k kus salámu, velmi často dámské hygienické potřeby, silonky, účtenky či provázky všemožných barev.

Od roku 2012 se mi podařilo navázat spolupráci s SBDH Průkopník ve Varnsdorfu při navrhování náhradních hnízdních příležitostí (nejen pro kavky) při zateplování jejich domů. Družstvo díky tomu započalo s vyvěšováním budek pro kavky na domech, kde jsou strojovny výtahů nad úroveň plochých střech. Od loňska jsou i tato hnízdiště

> udržována v rámci PPK.

Právě tuto možnost považuji pro další směřování svého snažení za zásadní. Obsazenost budek je totiž i zde vysoká a možnost ohrožení jak stran člověka, tak zejména kun nízká. Při kontrolách v době hnízdění nebyly obsazeny budky jen s chybějícími dny. Jedna z budek byla dokonce obsazena, ačkoliv hnízdo drželo pouze za zbytku rozlomeného prkna tvořícího dno a bylo již částečně vypadlé. Budky na panelácích v průběhu této zimy alespoň v nejnutnějším rozsahu nahrazuji novými a současně rozšiřuji počet budov, kde budou umístěny.

Loňský propad obsazenosti v Jiříkově dávám do souvislosti s velmi chladným jarem, neboť i u budek, které byly kontrolovány v době hnízdění, byl menší počet mládat než jindy (obvyklý počet je 4–5, vloni 1–3 mládata, 4 pouze v jednom případě z 20 kontrol). Stejná situace byla např. u hnízdiště v kostele na náměstí ve Varnsdorfu

(max. 2 mládata) v šesti kontrolovaných hnízdech. Domněnku by potvrdzovala i situace v nově vzniklé varnsdorfské havraní kolonii (ve 14 kontrolovaných hnízdech bylo pouze jedno mládě, jinak zde byla jen zastydlá vejce nebo vůbec nic).

Shrnu-li toto již téměř dvacetileté snažení, tak snad největší sázkou do loterie bylo, zda si kavky vůbec při fixaci na pohodlí v panelácích uvědomí, že je možno hnízdit i jinde, či zda ze Šluknovského výběžku postupně zmizí. Na otázku, zda se tak stalo hlavně z jejich neuvěřitelné zvědavosti nebo proto, že neměly nakonec jinou možnost, jsem zatím nenašel odpověď. Jisté ale je, že kde se objeví příležitost k hnízdění na budovách, tam jí dají přednost.

Největším problémem je ovšem člověk. Zažil jsem vše – od tupého zírání či kroucení hlavou, až po nadávky a hysterický strach z ptačí chřipky. Nikdy náznak čehosi pozitivního. Právě proto si cením přístupu družstva Průkopník z důvodu jejich zájmu

o tuto podporu (nejen) kavek. Postupně mi dokonce pomohli prosadit vyvěšování budek na panelácích.

Vít Friml

Foto: V. Friml

BUDKA PRO LEDŇÁČKY

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) patří k pravidelně hnízdícím druhům naší oblasti. Díky zachovalosti většiny vodních toků má stále dostatek hnízdních příležitostí. Jsou ale území, které sice splňují jeho nároky – do-

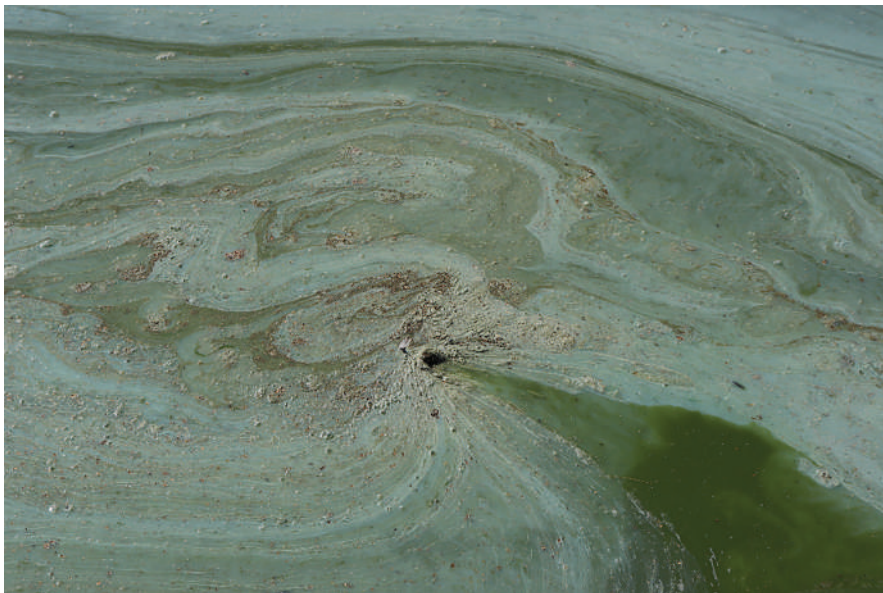
statek a dostupnost potravy, ale chybí v nich klíčová podmínka pro hnízdění, a to kolmá hnízdní stěna. Nenachází se zde ani žádný vhodný břeh, který by se nechal pro hnízdění ledňáčků upravit. To jsme se roz-

hodli změnit. Po dlouhém přemýšlení a hledání v literatuře, které však nebylo úspěšné, jsme zkusili navrhnout a vyrobit „hnízdní budku“ pro ledňáčky. Ta musí alespoň trochu imitovat vhodnou hnízdní stěnu, mít patřičné rozměry a odolat přírodním a lidským „intervencím“. Výsledek je monumentální technické dílo, které jsme dne 25. 3. 2023 nainstalovali za pomoci odrostlejších členů oddílu Ranger, který funguje při správě národního parku. Místo jsme vybrali v přírodní rezervaci Libouchecké rybníčky, kde se nacházejí tři rybníčky (dva jsou součástí přírodní rezervace), je zde dostatek drobných rybek (probíhá zde záchranný chov slunky obecné a střeve potochní). Podařilo se nám nalézt i odlehlejší místo, kde by budka mohla být v bezpečí před zvědavými a nenechavými návštěvníky. Doufáme, že se budka osvědčí, a tak bychom s tímto typem podpory hnízdních ledňáčků mohli osadit i další lokality.

Pavel Benda, Jakub Juda

Foto: P. Benda

ZELENÁ HLADINA

Slyšeli jste již někdy o problémech se sinicemi? Myslím, že ano. Tento problém se nevyhýbá ani Labským pískovcům a jejich okolí. Nejedná se pouze o hygienický problém, který může někomu způsobit při koupání zdravotní obtíže, ale je to také jakési zdravotní zrcadlo vodního ekosystému, které je zpravidla nekompromisní. Kde bývá trvalý problém se zeleným zákalem vody, tam vodní biotop po stránce biodiverzity rozhodně nevzkvétá... Postižení takového vodního ekosystému je rozsáhlé a zasahuje do různých úrovní řetězců potravní pyramidy. Část problému se týká bezobratlých a je skryt pod vodní hladinou, proto většinou uniká naší pozornosti. Část problému můžeme pozorovat již trvale a pak si možná říkáme, kde jsou hladinová a mokřadní ptáci? Kde máme poláky, potápky, čírky apod.? Sinice jako takové jsou tu již miliardy let, ale že jich tu máme najednou více, to je opět zásluha člověka, který je v současné době dominantním tvůrcem krajiny. Dokresluje to současnou dobu, která je některými akademiky označována jako „antropocén“.

Neoddělená kanalizace splaškových vod od dešťové kanalizace s odlehčovými komorami do potoků, absence napojení domácností na čističky odpadních vod s vývody septiků přímo do potoka, hnojení v zemědělství, intenzivní rybníkářství, ale také ne-

vhodná rybí obsádka s vysokou přemírou kaprů v rybníce... Tam všude je fosfor a dusík, živiny, které unikají do vodního prostředí a způsobují růst sinic. Hladinová ptáci mají v neprůhledném sloupci vody potíže efektivně lovit nebo jim přímo chybí dostatečná potravní nabídka.

U vodních ptáků je problém nejviditelnější. Jak již bylo uvedeno výše, jednou stránkou je nemožnost lovit skrz neprůhledný sloupec vody, druhou je minimální úživnost biotopu

pro dospělé, ale zejména pro mláďata. Tak například u vrubozobých ptáků, kterým přemíra kaprů v rybníce potravně konkuruje a často jim vodu téměř „vyluxuje“ tak, že na mláďata prakticky žádná potrava nezbyvá.

V současné době jde o trvalý neutěšující stav, který nám zcela zbytečně ochuzuje vodní ekosystém o spoustu krásných ptáků. Některé druhy jsou díky tomu ještě ohroženější, jiné druhy z krajiny zcela mizí. Neplatí to pouze jen pro ptáky, ale pro vše, co je z hlediska biologie provázané s vodním ekosystémem.

Situaci neprospívá ani změna klimatu s častějším suchem a vyššími teplotami. Méně vody znamená méně naředěné organické znečištění a to vše přispívá k rychlejšímu rozvoji sinic.

V současné době jsou na území ptačí oblasti Labské pískovce nejvíce postižené rybníky v okolí Staré a Nové Olešky s přírodní rezervací Stará Oleška, dále přírodní rezervace Velký rybník i se Světlíkem poblíž Krásné Lípy. To jsou, resp. byly, nejvýznamnější ornitologické lokality našeho regionu.

David Boura
Foto: D. Boura

ZÁBAVA NEBO SOBECKÁ BEZOHLEDNOST?

Opakovaně se setkáváme s případy, kdy lidé na různých místech odpalují zábavní pyrotechniku. Ta je pro volně žijící zvěř nepřírodní, rušící a stresující a může vést i k vážným poraněním a úhynům. Děje se to buď přímo pyrotechnikou, nebo nepřímo následkem úrazů při střetech, zejména za snížené viditelnosti a ve tmě, s různými překážkami při hromadném útěku. Problémem je kde, kdy a jak často se pyrotechnika používá, ale také i její velmi snadná dostupnost, zejména na vietnamských tržnicích.

Domnívám se, že by stálo za úvahu otevřít debatu na ministerské úrovni, ale zejména na úrovni obcí a měst o větší plošné regulaci zábavní pyrotechniky. Není to jen otázka pouze chráněných území, jako jsou národní parky, kde i přes zákonný zákaz dochází v různé míře a někdy i různě v průběhu roku k odpalování pyrotechniky, ale také různých míst, kde se v průběhu roku shlukuje významné množství ptáků, jako jsou např. zimoviště. Není výjimkou, že se významné počty ptáků přes zimu shlukují v městských

„tepelných ostrovech“, kde voda zamrzá až jako poslední anebo vůbec. Jednou z takových lokalit jsou vodní plochy v Děčíně,

kde jsem např. na jednom z rybníků před Silvestrem pozoroval bohaté druhové zastoupení různých druhů ptáků, včetně vzácných a ohrožených. Po Silvestrovské zábavě přímo u vodní plochy nebylo na vodní ploše ani pírkó – úplně prázdná vodní hladina bez jediného ptáka.

Pyrotechnika by tak neměla být tedy zakázaná pouze v NP, ale bylo by vhodné ji omezit či zákaz rozšířit i na okolí vodních a parkových ploch. Důležité je také zaměřit se i na snadnou dostupnost zábavní pyrotechniky. Zejména v zimě taková zábava na hromadném zimovišti ptáků může nadělat hodně škod.

Myslím, že jako lidé, kteří máme možnost, oproti jiným druhům, pracovat s neuvěřitelným množstvím informací a možností přizpůsobovat se, máme v 21. století lepší způsoby zábavy, než je pyrotechnika.

David Boura
Foto: D. Boura

PTÁCI PŘÍRODNÍ REZERVACE STARÁ OLEŠKA

V roce 2023 jsem během hlavní hnízdní sezóny mapoval ptactvo v přírodní rezervaci Stará Oleška, která uchovává nejvýznamnější mokřadní biotopy v rámci CHKO Labské pískovce. Z ornitologického hlediska zde proto nacházíme zejména příhodné biotopy pro hnízdění ptáků litorálních porostů.

Ptáky jsem na lokalitě sledoval celkem ve čtyřech termínech od 30. března do 1. července 2023. Sčítání probíhalo v ranních hodinách od rozednění nejpozději do 10:00. Během pochůzek jsem zaznamenával všechny jedince všech druhů ptáků. U vzácnějších druhů byla zapisována také jejich početnost a vazba k danému území, a to formou hnízdních kategorií používaných v atlasech hnízdního rozšíření (druhy nehnízdící a druhy s možným, pravděpodobným a prokázaným hnízděním). Kromě klasických fyzických kontrol jsem 30. března a 30. června v západní části rezervace umístil v obou termínech dva automatické nahrávače Olympus DM-720 z důvodu snahy podchytit druhy s noční a soumravní aktivitou. Nahrávání bylo nastaveno vždy na jednu noc, začalo hodinu před západem slunce a skončilo dvě hodiny po východu slunce.

V samotné rezervaci, nebo v jejím blízkém okolí, jsem zjistil přítomnost celkem 57 druhů ptáků, z toho je u 45 druhů předpoklad hnízdění.

Z druhů hnízdních v litorálních porostech se v rezervaci poměrně početně vyskytuje

rákosník obecný (*Acrocephalus scirpaceus*), **strnad rákosní** (*Emberiza schoeniclus*) a **chřástal vodní** (*Rallus aquaticus*). U posledně jmenovaného se k mé velké radosti na přelomu března a dubna ozývalo ze zaplavených rákosin a orobinců min. 6 jedinců. V rámci akustického monitoringu jsem prokázal výskyt dalšího skrytě žijícího druhu – **slípky zelenonohé** (*Galinula chloropus*). Již koncem března jsem v rezervaci zaznamenal tok páru **jeřába popelavého** (*Grus grus*). Během návštěv později v sezóně se ale jeho opakovaný výskyt nedařilo ověřit. K velkému překvapení jsem pak zaznamenal jeho volání v brzkých ranních hodinách 31. června. Z toho usuzuji, že se na lokalitě vyskytoval během celé hnízdní sezóny, hnízdění se mi však nepodařilo prokázat. Druhem, který v břehových porostech Olešského rybníka pravidelně hnízdí, je **moták pochop** (*Circus aeruginosus*). Z dalších druhů dravců byl nad rybníkem pravidelně pozorován **luňák červený** (*Milvus milvus*), hnízdní v blízkém okolí rezervace.

Z druhů vázaných na podmáčené olšiny se povedlo prokázat hnízdění **lejska šedého** (*Muscicapa striata*) nalezením vylétaných mláďat příkrmovaných rodiči. Ze šplhavců pak byly zdokumentovány pobytové stopy **datla černého** (*Dryocopus martius*), který zde v starších stromech nalézám dostatek potravy. Šplhavcem hnízdním v rezervaci nebo v jejím nejbližším okolí je **žluna zelená** (*Picus viridis*). Celé jaro v rezervaci vytrvale volala a v květnu jsem pak zaznamenal

čerstvě vyvedené mládě na hranicích rezervace. V březnu se z olšových porostů ozýval i samec **strakapouda malého** (*Dryobates minor*) a zdejší starší stromy hostí silnou populaci **špačka obecného** (*Sturnus vulgaris*).

Lokalita je dále významně využívána jako potravní stanoviště pro řadu druhů ptáků hnízdních v okolních biotopech, především pak v přilehlé zástavbě – **stehlíků obecných** (*Carduelis carduelis*), **zvonků zelených** (*Chloris chloris*), **vrbců polních** (*Passer montanus*), sbírajících semena rostlin, nebo **vlaštovek obecných** (*Hirundo rustica*), lovíčích hmyz nad hladinou rybníka.

Rybník Stará Oleška je největší vodní plochou v širším okolí a lokalita je tím pádem významnou tahovou zastávkou pro další druhy vodních ptáků.

Hlavním faktorem, který hraje roli ve složení hnízdní avifauny na rybníce, je stav vodního prostředí. Voda v rybníce má během hnízdní sezóny velmi nízkou průhlednost a vysoký zákal. Je velmi pravděpodobné, že tento stav je způsoben nevhodnou skladbou rybí osádky. Na rybníce se tak prakticky nevyskytují druhy citlivé na čistotu vody, naopak převažují druhy eutrofních vod. Ptáky, které jsem během hnízdní sezóny v roce 2023 na lokalitě zjistil, nemají vysoké nároky na kvalitu vody a s tím spojenou potravní nabídku a její dostupnost. Vzhledem k aktuálnímu stavu prostředí není tak překvapivím, že během hnízdní sezóny nebyl zaznamenán ani jeden druh potápivých kačken a z potápek jen **potápka malá** (*Tachybaptus ruficollis*). Její hlasový projev však byl zachycen na nahrávači v březnu v nočních hodinách a s pravděpodobností hraničící s jistotou se jednalo o nehnízdící ptáky. Z rybožravých druhů byla celoročně zjištěna **volavka popelavá** (*Ardea cinerea*). Nezaznamenal jsem však ani ptactvo závislé na přítomnosti menších plevelných druhů ryb, jakým je **potápka roháč** (*Podiceps cristatus*), která zde v minulosti pravidelně hnízdila.

Ivan Mikuláš

Foto: P. Benda

KRKAVCI ZŮSTÁVAJÍ VARNSDORFU VĚRNÍ

V koruně mezi větvemi parkového stromu je vidět silueta velkého černého ptáka.

Proč tam jen tak sedí? Předevčírem ještě oba dva dospěláci létali na hnízdo...

možná dělali poslední úpravy okolo hnízdní kotlinky...

možná už má dnes krkavec jinou práci...

Na hnízdě je ticho. Bez dalekohledu se do něj těžko vidí, ale přece jen by to mohlo být

černé peří, které přesahuje jeho okraj. Po několika minutách se objeví černá záda...

je to jasné, krkavčice již zahřívá vajíčka.

Snad po pozitivní zkušenosti z roku 2021 a navzdory nevydařenému pokusu v roce 2022 zůstali krkavci velcí věrní svému hnízdu na borovici černé v městském parku. Zůstali.

Pár **krkavců velkých** (*Corvus corax*) v roce 2023 opět ve Varnsdorfu vyhnízdil.

Tato varnsdorfská historická událost se poprvé stala v roce 2021 na vysoké borovici černé v parku před městskou knihovnou v centru města, kdy vyvedli pět mláďat. Poté hnízdo z borovice zmizelo.

O rok později na stejném stromě postavili hnízdo nové, avšak mláďata z něj nevlétla. V roce 2023 se v tomto novém hnízdě krkavci opět zabydleli a vyvedli asi dvě mláďata.

Renata Procházková

Foto: R. Procházková

SČÍTÁNÍ VRABCŮ NA STARÉM MĚSTĚ – ROK 2023

Dne 28. ledna 2023 se skupina žáků ze Základní školy Děčín III vydala na každoroční ornitologickou vycházku ke sčítání populace vrabců obývajících Děčín – Staré Město. Tato již tradiční akce, prováděná již sedmým rokem, představuje nejen příležitost pro sledování a dokumentaci vrabců, ale i pro výuku žáků v oblasti orientace v mapě a rozvoje schopnosti vnímání okolí, ve kterém se denně pohybují.

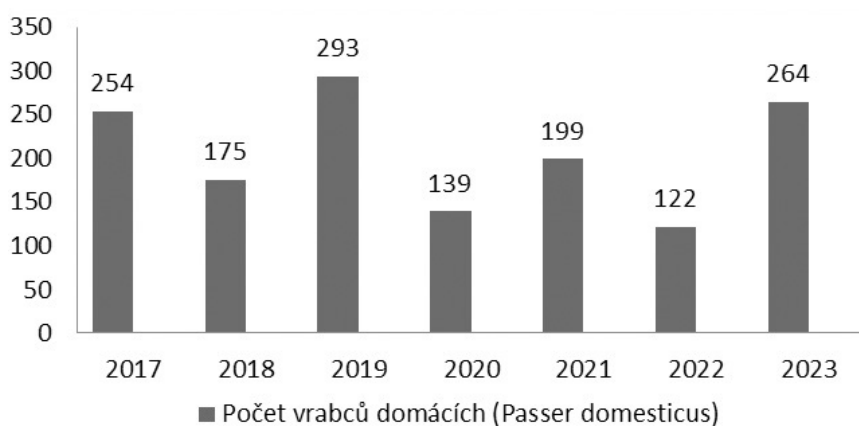
Letošní ročník byl koncipován jako ornitologická vycházka, která nejen zahrnovala pečlivý záznam počtů vrabců, ale rovněž poskytla prostor pro sledování a identifikaci ostatních ptačích druhů, přestože údaje o nich nebyly zaznamenávány. Tato metoda umožnila dětem rozšířit své povědomí o různých ptačích druzích a zároveň podnítila zájem o biodiverzitu místního prostředí. Během budoucího sčítání je plánováno za-

měření pozornosti nejen na vrabce, ale také na další ptačí druhy, které obývají dané území. Tímto způsobem se rozšíří obzory žáků v oblasti ornitologie a přispěje se k celkovému pochopení ekosystému, který je domovem pro pestrou škálu avifauny. Při této aktivitě budou žáci podporováni ve vývoji dovedností pozorování a identifikace ptáků, což přispěje k jejich celkovému vzdělávacímu procesu v oblasti přírodních věd.

Lukáš Bartoň

Foto + graf: L. Bartoň

BUDKY V ZOO DĚČÍN

Vše začalo v roce 2020, kdy jsme zjistili, že velké množství budek instalovaných v areálu ZOO Děčín je ve špatném stavu. Byla potřeba všechny sundat, některé bylo možné opravit, ale většinu jsme museli nahradit budkami novými.

V prvním roce to bylo celkem 18 budek. Jelikož si ptáci vybírali na hnízdění neobvyklá místa jako např. informační tabule, různé roury, atrapu termiště apod., tušili jsme, že zájem bude veliký. A opravdu, kromě jedné budky byly obsazeny všechny.

V prvním roce v obsazenosti budek dominovaly hlavně **sýkory koňadry** (*Parus major*) a **sýkory modřinky** (*Cyanistes caeruleus*). V každé budce měli běžně i deset vajíček. K velkému překvapení si budky oblíbili i **lejsci černohlaví** (*Ficedula hypoleuca*),

kteří mají pravidelně 5-6 vajíček světle modře zabarvených. Ne vždy se podaří všem ptákům úspěšně vyhnízdit. Bohužel v prvním roce života je vysoká úmrtnost. V jedné budce jsem našla všechna mláďata mrtvá, nejspíš přišli o rodiče. V návaznosti na takové události je velmi důležité na podzim pravidelně budky čistit.

Druhý rok byl kupodivu jiný. V okolí zoologické zahrady se začalo více kácet (staré stromy, suché stromy apod.), na což okamžitě reagovali **brhlíci lesní** (*Sitta europaea*), kteří nám zprvu obsadili dvě budky, které si velmi pečlivě zabezpečili. Jsou to velmi pečliví, čiperní a houževnatí ptáci. Vletový otvor a veškeré škvíry si zmenšili směsí hlíny a jílu. Většinou mívají kolem šesti mláďat.

Jelikož se zájem o budky zvýšil, navýšili jsme jejich počet na 25. V roce 2023 byla obsazenost budek 100 %. Stále převládají sýkorky, brhlíci úspěšně vyhnízdili ve třech budkách a lejsci v pěti, z čehož jsme měli velkou radost. Na závěr bych chtěla podotknout, že tito ptáci přirozeně hnízdí v dutinách (v kmeni, větvi), kdy se většinou jedná o starší dubové, bukové stromy, leckdy i např. borovice. Tyto stromy se často z lesa odstraňují a tím ubývá přirozených možností hnízdění. „Budkařina“ je krásný koníček, ale velice závazný. Nelze jen tak někde vyvěsit budku, je důležité vybrat vhodné a bezpečné místo. A to nej-

Pokračování na straně 41 >

Mladí lejsci černohlaví

důležitější nakonec je údržba. Každý podzim je důležité budky vyčistit a zkontrolovat jejich stav a případně budku opravit či nahradit novou. Jakmile se budka začne rozpadat, stává se z ní past nejen pro ptáky, ale i pro jiné druhy zvířat.

Patrné jsou rozdíly v používání hnízdního materiálu. Modřinky si rády své budky vystylají silnou vrstvou mechu, koňadry svá hnízda ještě doplňují o různá pírká a chmýří, brhlíci dávají přednost tenkým kouskům kůry z borovic a lejskové mají rádi suchou trávu, listí a různé chlupy a klidně i štětiny (například od našich prasat visajánských).

Kateřina Csurilová

Foto: K. Csurilová

Mladé sýkory koňadry

JIŘIČKY V RYBNIŠTI

Jiříčka v hnízdě na nádraží v Rybništi v roce 2018

V roce 2000, kdy byla **jiříčka obecná** (*Delichon urbicum*) vyhlášena Ptákem roku, jsem mapovala jejich hnízda na Varnsdorfsku, kam patří i obec Rybniště. V této obci měly jiříčky z mapovaného území jedno z největších hnízdišť. Pod přístřeškem perónu tamějšího nádraží bylo postaveno na padesát hnízd a téměř polovina z nich byla obsazena.

V následujících letech (2021–2023) probíhala oprava budovy rybništského nádraží a po oblečení do nového kabátu byla tato pečlivě zabezpečena proti tomu, aby zde již ani jedna jiříčka nemohla hnízdo postavit. V oknech jsou výhruzně nainstalovány hroty a střecha perónu zabalena do sítě.

Najdou jiříčky v Rybništi místo ke hnízdění? Přála bych jim podobné řešení, jako mají u nádraží v Berouně, kde město spolu se Správou železnic postavilo pro jiříčky hnízdní věž, či v Jetřichovicích, kde hnízdní věž pro jiříčky nechala postavit Správa národního parku České Švýcarsko.

Renata Procházková

Sít pod zastřešením perónu, 2024

Hroty v oknech nádražní budovy v Rybništi, 2024

ČIŠTĚNÍ BUDEK U ZÁMECKÉHO RYBNÍKA A NA MARIÁNSKÉ LOUCE V DĚČÍNĚ

V sobotu 25. 11. 2023 se žáci z Biologického kroužku, stejně jako loni, účastnili čištění budek v parku při Zámeckém rybníku a na Mariánské louce. I letos panovalo chladné počasí, ale oproti loňskému roku se sešlo podstatně více dětí.

Jako vždy jsme si s dětmi připomněli pravidla správného vyvěšování a údržby budek, kdo chtěl, měl možnost budku vyčistit. Během akce jsme vyhodnocovali, které druhy ptáků budky osídlily – převažovaly sýkora koňadra (4 budky) a modřinka (4 budky), dále jednu budku obsadil opět brhlík lesní. Šest budek bylo poškozeno strakapoudem, některé dosti výrazně. Dvě budky nebyly osazeny vůbec. Oproti loňskému roku jsme zaevidovali množství mrtvých či nevylíhnutých ptáčat. O možných důvodech úhynu byla s dětmi vedena kratší diskuze.

Závěrem dětem jistě patří velký dík za projevovaný zájem a pochvala za aktivní zapojení se do údržby budek.

Lukáš Bartoň

Park při Zámeckém rybníku

Budka č. 1 – neobsazená

Budka č. 2 – budka chybí

Budka č. 3 – sýkora modřinka, S

Budka č. 4 – budka chybí

Budka č. 5 – neobsazena, S

Park Mariánská louka

Budka č. 1 – sýkora modřinka,
3 nevylíhnutá vejce

Budka č. 2 – sýkora koňadra,
1 mrtvé ptáče, S

Budka č. 3 – sýkora koňadra, S

Budka č. 4 – budka chybí

Budka č. 5 – sýkora koňadra, S

Budka č. 6 – sýkora koňadra,
2 mrtvá ptáčata

Budka č. 7 – sýkora modřinka, S

Budka č. 8 – brhlík lesní

Budka č. 9 – sýkora modřinka,
jedno nevylíhnuté vejce

Vysvětlivky: S – budka více či méně poškozená strakapoudem

Lukáš Bartoň

Foto: L. Bartoň

WOLIŃSKI PARK NARODOWY

Woliński Park Narodowy je polský národní park, nacházející se na pobřeží Baltu nedaleko od německých hranic. Park byl založen v roce 1960 a chrání část největšího polského ostrova – Wolin. Mezi zvláštní přednosti parku patří: malebné útesové pobřeží, zachovalé bukové lesy, unikátní ostrovní delta Świna a pobřežní pás Baltského moře.

Národní park jsem navštívil již dvakrát, a to v roce 2022 a 2023 v rámci běžné rodinné dovolené. Ve vhodných chvílích jsem s fotoaparátem v ruce prozkoumával tamní přírodu. Navštívil jsem zdejší bukové lesy a mořské pobřeží. Během vycházek městem Dziwnów, ve kterém jsem byl s rodinou ubytován, jsem spatřil zpravidla běžné druhy ptáků, nejvíce vránu šedou, rehka domácího, tuhyka obecného či kosa černého. Při pobřeží pak byla pravidelně k vidění volavka popelavá, jespák obecný, kormorán velký, racek chechtavý a stříbřitý či rybák obecný. Jednorázově jsem pozoroval nad mořem prolétávající kolihu velkou. Bučiny národního parku byly na pozorování ptáků skoupé, les byl překvapivě tichý.

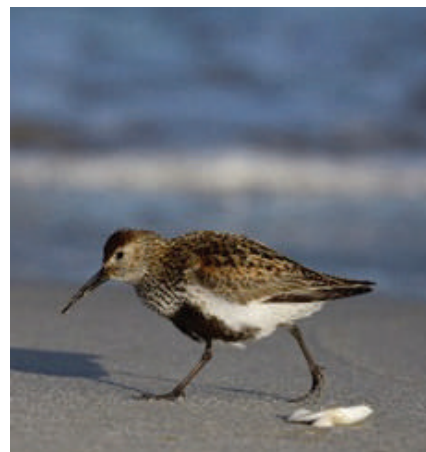
Asi nejhezčí na pozorování byli lovící rybáci, kteří se pravidelně objevovali při promenádě podél moře. Nečekaným zážitkem bylo pak setkání s kormoránem velkým na pláži při městě Dziwnów. Zvíře sedící na pláži v turisticky málo vytižené části parku se nenechalo mou přítomností vůbec rušit a nechalo se

Vstup do Wolińskiego národního parku, Kwasovo

fotografovat na vzdálenost pouhých 3,5 m.

Woliński Park Narodowy nenabízí z hlediska ptačích obyvatel pobřeží či bučin mnoho

Jespák obecný

zajímavého k vidění, atraktivněji se jeví delta Świny, ve které se dle oficiálních webových stránek vyskytují druhy jako rákosník velký či ostřicový, moták pochop či kalous pustovka.

Park bych doporučil těm, jež hledají místo k rodinné rekreaci s možností si užít i trochu přírody. Ve městě Międzyzdroje můžete navštívit Muzeum Wolińskiego Parku Narodowego a Oceanarium Międzyzdroje, nedaleko parku se v obci Rewal nachází Park Wieloryba, kde krom modelů mořských živočichů lze obdivovat několik druhů papoušků v průchozí voliéře, v mokřadní části parku Wieloryba pak lze pohodlně pozorovat zeleně zbarvené skokany a užovky obojkové. V obci Wrzosowo se pak nachází celkem povedený dinopark s názvem Bałtycki Park Dinozaurów, který krom modelů dinosaurů má ve svém areálu i expozici živých zvířat – daňků, lam, různých domácích zvířat, emuů hnědých a pštrosů dvoupřstých.

Lukáš Bartoň
Foto: L. Bartoň

Útesy národního parku při pobřeží Baltu nedaleko města Miedzyzdroje

Kormorán velký

INVENTARIZACE PTÁKŮ NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACE KAŇON LABE

Základní informace o lokalitě

Název území: Kaňon Labe

Kategorie ochrany:

národní přírodní rezervace

Kategorie IUCN: IV. řízená rezervace

Evidenční číslo (kód): 5608

Datum vyhlášení: 20. 5. 2010

NATURA 2000: EVL Labské údolí, Ptačí oblast Labské pískovce

Katastrální území: Děčín, Hřensko, Janov u Hřenska, Labská Stráž, Loubí u Děčína, Ludvíkovice, Růžová (vše kraj Ústecký, okres Děčín)

obr. 1

Rozloha: 480,2 ha (vlastní NPR 443, 28 ha a vyhlášené ochranné pásmo 36,92 ha). Jedná se o největší maloplošné chráněné územím ve správě Správy národního parku České Švýcarsko.

Situování: tato NPR se rozkládá v CHKO Labské pískovce. Rezervace se nachází v pravobřežní části labského údolí nad silnicí, zhruba mezi Loubím a Hřenskem. Horní okraj je veden přibližně po hraně skal (viz obr. 1).

Rozmezí nadmořských výšek: 127 m až 432 m

Předmět ochrany: přirozené lesní porosty na pravém svahu kaňonu řeky Labe tvořené především acidofilními a květnatými bučinnami, suťovými lesy a bory a tvořícími biotop vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Z pohledu geomorfologického se jedná o ojedinělý útvar pravého svahu kaňonu řeky Labe, místy až 300 m hlubokého, tvořeného formami pseudokrasového reliéfu v kvádrových pískovcích svrchní křídly vyskytujícími se zde především v podobě rozsáhlých skalních stěn, věží a složitě členěných hřbetů, suťových polí, soutěsek a jeskyní, se specifickými rostlinnými a živočišnými společenstvy.

Rostlinná společenstva (včetně mykologie) – rozsáhlá přirozená nebo přírodě blízká společenstva, zejména submontánních bučin (nejnižší položené v České republice – od 120 m nad mořem), dubohabrových hájů, suťových lesů, teplomilných doubrav, acidofilních bučin, reliktních borů a skalní vegetace s rojovníkem bahenním. Již mimo NPR přecházející do lužních lesů a stromového společenstva vrb na břehu řeky Labe.

Submontánní květnaté a submontánní acidofilní bučiny jsou fytoocenózy patřící do kategorie ohrožených společenstev i z hlediska České republiky.

Výskyt ohrožených druhů rostlin – například **jedle bělokoré** (*Abies alba*), **udatny lesní** (*Arunca vulgaris*) nebo **rojovníku bahenního** (*Ledum palustre*).

Z hlediska, nejen zoologického, je toto území mimořádně cenné a zajímavé, a to z několika pohledů:

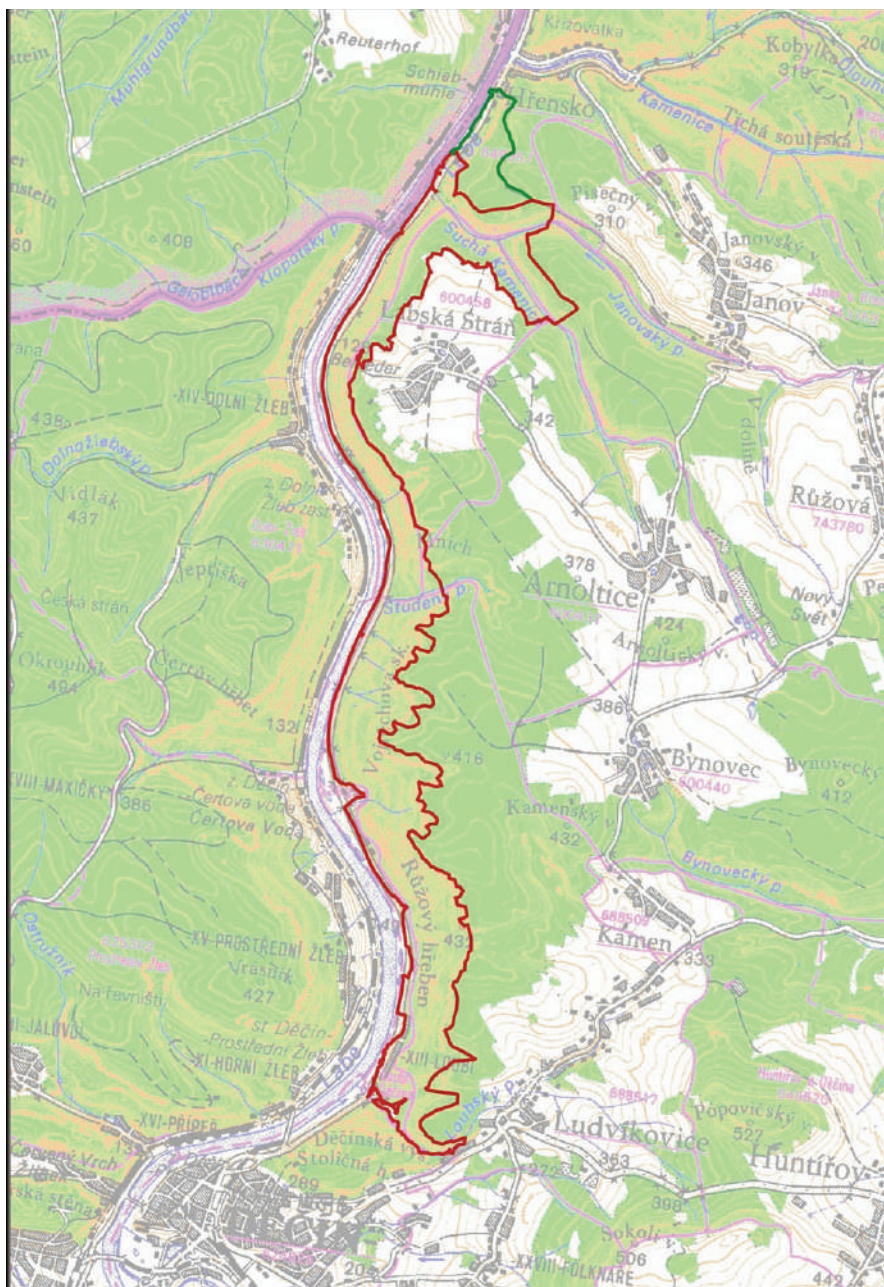
- ◆ kaňon Labe v Labských pískovcích představuje výjimečnou ukázkou unikátní kombinace říčního a pískovcového fenoménu nemajícího v České republice analogii
- ◆ jedná se o velmi významný migrační koridor sever-jih středoevropského významu
- ◆ poskytuje širokou škálu biotopů, a to jak lesních, tak i nelesních
- ◆ četné puklinové jeskyně jsou významným zimovištěm např. letounů (Chiroptera)

Území poskytuje podmínky nejen pro život, ale i pro rozmnožování mnoha druhů živočichů, z nichž někteří jsou zařazeni do červené knihy jako ohrožené druhy. Jedná se například o kriticky ohrožené druhy – **sokol stěhovavý** (*Falco peregrinus*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*), **vrápenec malý** (*Rhinolophus hipposideros*), plch zahradní (*Elanomys quercinus*) a další významné druhy jako je např. **koník jeskynní** (*Troglophilus neglectus*), **páskovec dvouzubý** (*Cordulegaster bidentata*), **tesařík** (*Saphanus piceus*), **mravenec horský** (*Manica rubida*), který v tak nízké nadmořské výšce v Evropě nebyl zjištěn, dále **datel černý** (*Dryocops martius*), 24 druhů netopýrů, **mlok skvrnitý** (*Salamandra salamandra*) atd.

Metodika

Cílený inventarizační průzkum zaměřen na ptactvo dosud nebyl na území národní přírodní rezervace prováděn.

Metodika byla zvolena tak, aby pokryla, pokud možno, kompletní spektrum druhů ptáků. Pozorování bylo prováděno formou zaznamenávání všech akusticky a vizuálně >

Mapa národní přírodní rezervace Kaňon Labe

- ◆ Ohrožený – Endangered (EN)
- ◆ Zranitelný – Vulnerable (VU)
- ◆ Téměř ohrožený – Near Threatened (NT)
- ◆ Nevhodný pro hodnocení – Not Applicable (NA)

BDir – zařazení druhu do přílohy I směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků

Stupně (St.) a kategorie (K.) průkaznosti hnízdění:

St. K. popis:

- 0. Nehnízdící (druh pozorovaný, ale s vysokou pravděpodobností jde o migrujícího či nehnízdícího ptáka)

A. Možné hnízdění

1. Druh pozorovaný v době hnízdění v možném hnízdním prostředí (za hnízdní období považujeme dobu od 1. 4. do 31. 7.). Není ale nutné omezovat se ve všech případech jen na toto období – např. sovy hnízdí často už dříve a mnozí pěvci, vodní ptáci či holubi mohou, ať už normálně nebo při náhradních snůškách, klást vejce a vyvádět mláďata i v srpnu. Křivka obecná může ostatně hnízdit i uprostřed zimy.
2. Pozorování zpívajícího samce (samců) nebo zaslechnutí hlasových projevů souvisejících s hnízděním v hnízdním období.

B. Pravděpodobné hnízdění

3. Pár pozorovaný ve vhodném hnízdním prostředí v době hnízdění.
4. Stálý okrsek předpokládaný na základě pozorovaného teritoriálního chování (zpěv, zahánění soků apod.) na stejném místě minimálně dvakrát v odstupu jednoho týdne.
5. Tok, imponování nebo páření.
6. Hledání pravděpodobných hnízdišť.
7. Vzrušené chování nebo varování starých ptáků nejspíše v blízkosti hnízda či mláďat.
8. Přítomnost hnízdní nažiny u chyceného starého ptáka.
9. Staří ptáci pozorovaní při stavbě hnízda nebo dlabání hnízdní dutiny.

zjištěných druhů a následným zařazením do stupňů, kategorií a ochrany podle Metodiky mapování hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017 (Šťastný et al. 2021). Pokud byla zájmová plocha využívána určitým druhem pouze jako potravní stanoviště, bez vazby na hnízdění, byla tato kategorie doplněna o symbol P. Početnost byla charakterizována v kategoriích – A: 1–3 teritoria, B: 4–10 teritorií, C: 11–20 teritorií, D: 21–50 teritorií, E: 51–75 teritorií, F: 76–100 teritorií, G: 101–150 teritorií. Pokud bylo možné určit přesně počet teritorií je zde uvedeno číselné vyjádření. Počet teritorií zahrnuje jak teritoria,

kteřá zasahují do zájmového území zcela, tak teritoria, které sem zasahují částečně.

Stupeň ochrany

Zvláště chráněný druh (ZCHD) – zařazení druhu podle vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb. do kategorií: KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený
 Červený seznam (ČS) – zařazení druhu do Červeného seznamu ptáků České republiky (Šťastný et al. 2017):

- ◆ Vymizelý pro území ČR – Regionally Extinct (RE)
- ◆ Kriticky ohrožený – Critically Endangered (CR)

> C. Prokázané hnízdění

10. Odpoutávání pozornosti od hnízda nebo mláďat nebo předstírání zranění.
11. Nález použitého hnízda, obydleného či opuštěného v době mapování nebo nález zbytků vaječných skořápek.
12. Nález čerstvě vylétaných mláďat (u krmivých ptáků) nebo mláďat v prachovém opeření (u nekrmivých ptáků).
13. Pozorování starých ptáků přilétajících na hnízdiště či opouštějících je za okolností, které nasvědčují přítomnosti obsazeného hnízda (včetně vysoko

umístěných hnízd nebo hnízdních dutin, do nichž není vidět) či pozorování starých ptáků vysezujících snůšky vajec.

14. Pozorování starých ptáků při odnášení trusu od hnízda nebo při přinášení potravy mláďatům.
15. Nález hnízda s vejci.
16. Nález hnízda s mláďaty (viděnými nebo slyšenými).

Výsledky

V zájmovém území bylo průzkumem zjištěno 58 druhů ptáků, z toho 16 patří mezi ZCHD.

Osmnáct druhů je uvedeno v Červeném seznamu ptáků ČR (Šťastný et al. 2017) a jedenáct druhů je zařazeno do přílohy I směrnice č. 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (viz tabulka č. 1).

Hlavními zdroji dat byla vlastní pozorování. Současně byla využita nálezořádatá databáze Agentury ochrany přírody a krajiny ČR – NDOP.

Z ornitologického průzkumu NPR Kaňonu Labe vyplývá, že je zde velmi bohaté a zajímavé společenstvo ptáků. Vzhledem k charakteru tohoto zájmového území jednoznačně převažují druhy lesní.

> Tab. č. 1 – Přehled zjištěných druhů

druh	latinský název	početnost	ZCHD	ČS	Bdir	hnízdní vazba
kachna divoká	<i>Anas platyrhynchos</i>	1				B3
rorýs obecný	<i>Apus apus</i>	A	O			B3
holub domácí	<i>Columba livia f. domestica</i>	8 jedinců				P
holub doupňák	<i>Columba oenas</i>	B	SO	VU		C13
holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i>	C				B3
sluka lesní	<i>Scolopax rusticola</i>	A	O	VU		A1
čáp černý	<i>Ciconia nigra</i>	2	SO	VU	I	C15
volavka popelavá	<i>Ardea cinerea</i>	3 jedinci		NT		P
včelojed lesní	<i>Pernis apivorus</i>	1	SO	EN	I	A1
krahujec obecný	<i>Accipiter nisus</i>	A	SO	VU		B3
jestřáb obecný	<i>Accipiter gentilis</i>	A	O	VU		B3
luňák červený	<i>Milvus milvus</i>	1	KO	CR	I	P
orel mořský	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1	KO	EN	I	B3
káně lesní	<i>Buteo buteo</i>	A				C12
sýc rousný	<i>Aegolius funereus</i>	A	SO	VU	I	B4
kulíšek nejmenší	<i>Glaucidium passerinum</i>	A	SO	VU	I	B4
výr velký	<i>Bubo bubo</i>	A	O	EN	I	B4
puštík obecný	<i>Strix aluco</i>	B				C12
strakapoud malý	<i>Dryobates minor</i>	1		VU		B3
strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i>	C				C16
datel černý	<i>Dryocopus martius</i>	C			I	C16
žluna šedá	<i>Picus canus</i>	A		VU	I	B3
poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i>	1				C12
sokol stěhovavý	<i>Falco peregrinus</i>	1	KO	EN	I	C16
sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i>	B				B7
vrána černá	<i>Corvus corone</i>	1		NT		B3
krkavec velký	<i>Corvus corax</i>	A	O			C16
sýkora uhelníček	<i>Periparus ater</i>	C				C16
sýkora parukářka	<i>Lophophanes cristatus</i>	C				C12

>

> Pokračování tab. č. 1 – Přehled zjištěných druhů

druh	latinský název	početnost	ZCHD	ČS	Bdir	hnízdní vazba
sýkora modřinka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C				C12
sýkora koňadra	<i>Parus major</i>	D				C16
skřivan lesní	<i>Lullula arborea</i>	1	SO	EN	I	A2
mlynařík dlouhoocasý	<i>Aegithalos caudatus</i>	A				B3
budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	D				C14
budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i>	C				C14
pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i>	E				C15
králíček ohnivý	<i>Regulus ignicapilla</i>	C				A2
králíček obecný	<i>Regulus regulus</i>	B				A2
střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i>	D				C12
brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i>	D				B3
šoupálek dlouhoprstý	<i>Certhia familiaris</i>	D				A2
špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i>	A				C16
kos černý	<i>Turdus merula</i>	F				C12
drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i>	D				C12
drozd brávník	<i>Turdus viscivorus</i>	B				A2
lejsek šedý	<i>Muscicapa striata</i>	B	O			B3
červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i>	G				C12
lejsek černohlavý	<i>Ficedula hypoleuca</i>	A		NT		A2
rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i>	A				A2
rehek zahradní	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	A				A2
pěvuška modrá	<i>Prunella modularis</i>	A				A2
konipas horský	<i>Motacilla cinerea</i>	A				B3
linduška lesní	<i>Anthus trivialis</i>	A				A2
pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i>	G				C12
dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	B				B3
hýl obecný	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	A				A2
křivka obecná	<i>Loxia curvirostra</i>	A				A2
strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i>	A				B3

>

>

Bližší komentáře

◆ V okrajové části NPR byl v oblasti Labské stráně zaznamenán zpívající samec **skřivana lesního** (*Lullula arborea*) a **strnada obecného** (*Emberiza citrinella*), což jsou druhy vázané spíše na otevřenou či polootevřenou krajinu.

◆ Jedinou významnější vodní plochou je tok Suché Kamenice v hlubokém kaňonu, který má však periodický charakter a v suchých letech, zejména v letním období prakticky vysychá. Na tento vodní tok byl vázán výskyt **konipasa horského** (*Motacilla cinerea*) a **kachny divoké** (*Anas platyrhynchos*).

◆ Velmi významný je rozsáhlý komplex lesních porostů mající na velkých plochách až pralesovitý charakter reprezentovaný starými stromy s potenciálem ke hnízdění a vzniku přirozených dutin a polodutin. To se také odrazilo na výskytu ptačích druhů mající vazbu na tento typ prostředí – **datla černého** (*Dryocopus martius*), **žluny šedé** (*Picus canus*), **holuba doupňáka** (*Columba oenas*), **sýce rousného** (*Aegolius funereus*) a **kuliška nejmenšího** (*Glaucidium passerinum*).

>

- > ◆ Významným fenoménem jsou mohutné skalní stěny s hnízdícími druhy – **sokol stěhovavý** (*Falco peregrinus*), **krkavec velký** (*Corvus corax*), **poštolka obecná** (*Falco tinnunculus*), **výr velký** (*Bubo bubo*), **čáp černý** (*Ciconia nigra*) a pravděpodobně také **rorýs obecný** (*Apus apus*) a **rehek domácí** (*Phoenicurus phoenicurus*). Vyloučit nelze, na základě pozorování z roku 2021, zahnízdění **kavky obecné** (*Corvus monedula*), která však nebyla v tomto roce zjištěna.

- ◆ Zajímavá je vazba **lejska šedého** (*Muscicapa striata*) na odumřelé či odumírající skupiny smrků. Výskyt v tomto typu prostředí je znám také z obdobných lokalit na území NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce.

- ◆ Za zmínku také stojí bohaté druhové zastoupení dravců a sokolů – celkem 8 druhů.

Pár orlů mořských (*Haliaeetus albicilla*) se v oblasti vyskytoval opakovaně, a to i v minulých letech. Hnízdění se však zatím nepodařilo prokázat ani v NPR, ani v levo-břežní části labského kaňonu. Výskyt byl soustředěn zejména do oblasti Dolní Žleb – státní hranice. Nelze však ani vyloučit zálety z hnízdiště na saské straně z oblasti Saského Švýcarska (Sächsische Schweiz), zhruba mezi obcemi Schmilka a Rathen). **Luňák červený** (*Milvus milvus*) se opakovaně vyskytoval v okrajových částech NPR, zejména v oblasti Labské Stráně, Arnoltic a Bynovce. Hnízdo se však nepodařilo nalézt a je možné, že k hnízdění došlo již mimo území NPR.

Ostatní druhy dravců a sokolů mají jednoznačnou hnízdní vazbu na NPR.

- ◆ Výskyt **holuba skalního, domácího** (*Columba livia f. domestica*) má souvislost s překladištěm v Děčíně – Loubí (mimo plochu NPR), kde se pravidelně vyskytuje, či s průtahem „poštovních“ holubů.

Další údaje o výskytu druhů ptáků, které nebyly v rámci tohoto inventarizačního průzkumu zjištěny, a to včetně historických údajů:

- ◆ **orlík krátkoprstý** (*Circaetus gallicus*) – 3. 6. 1892 byl střelen samec z páru u Dolního Žlebu. V této oblasti byli v letech 1891–1902 uloveni další čtyři ptáci (Michel,

1929), což podle Hudce a Černého (1977) může nasvědčovat pokusům o hnízdění.

- ◆ **orlovec říční** (*Pandion haliaetus*) – zřejmě pravidelně protahující druh

◆ **ostříž lesní** (*Falco subbuteo*) – ještě v letech 1960–1970 hnízdil u Labské Stráně a Janova (Vondráček 1976). Vondráček (1976) zaznamenal v hnízdním období 25. 6. 1967 pozorování z kaňonu Labe u Hřenska. Dvořák (1977) uvádí pravidelné hnízdění 1 páru u Labské Stráně.

◆ **raroh velký** (*Falco cherrug*) – Valenta (1967) udává hnízdění u Jalůvčí v roce 1951. Dne 25. 3. 1997 pozorován 1 ex. >

> u Dolního Žlebu (Michel). 21. 4. 1998–16. 5. 1998 1 ex. v kaňonu Labe mezi Děčínem a Dolním Žlebem (Michel). 21. 3. 2000 1 ex. v kaňonu Labe v prostoru Podskalí – Čertova Voda a 12. 5. 2000 1 ex. u Dolního Žlebu (Michel). 15. 2. 2001 1 ex. u Dolního Žlebu a 28. 3. 2001 dokonce 2 ex. v kaňonu Labe u Růžového hřebene (Michel). 19. 3. 2002 a 29. 4. 2002 1 ex. v kaňonu Labe (Michel). Výskyt rarohů na tomto území na konci 90. let je nutno dát do souvislosti s výskytem a hnízděním rarohů na navazujícím území v Německu (Sächsische Schweiz). V květnu 2021 byla opakovaně pozorována V. Sojkou v kaňonu Labe samice.

◆ **kavka obecná** (*Corvus monedula*) – v roce 2021 se v hnízdním období vyskytovaly 2–3 páry na lokalitě Tyršovy věže (Benda, Sojka 2021)

◆ **lejsek malý** (*Ficedula parva*) – po roce 2005 byl pouze jednou za zamenán zpívající samec v údolí Studeného potoka. U tohoto druhu dochází v jednotlivých letech k výrazným fluktuacím početnosti.

◆ **lejsek bělokrký** (*Ficedula albicollis*) – v posledních letech bylo opakovaně

prokázáno hnízdění v navazujícím vrchu Kvádrberk mezi Loubím a Děčínem. U tohoto druhu dochází v jednotlivých letech k výrazným fluktuacím početnosti.

Pavel Benda

Foto: P. Benda

Literatura a prameny:

AOPK ČR (2010): Plán péče o národní přírodní rezervaci Kaňon Labe na období 2010–2023. Depon. Správa NP České Švýcarsko.

AOPK ČR (2022): Nálezová databáze ochrany přírody. <https://portal.nature.cz/nd>. Navštíveno 5. 9. 2023.

Benda P. (2005): Ptáci Českého Švýcarska. *Disertační práce, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta lesnická a environmentální, Katedra ekologie a životního prostředí.*

Benda P. & Sojka V. (2021): Hnízdily v letošním roce kavky obecné v Kaňonu Labe? *Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích číslo 17/2021*: 36.

Dvořák V. (1977): Ochrana dravců a myslivost na okrese Děčín. *Děčínské vlastivědné zprávy č. 1, Děčín*: 27–30.

Hudec K. & Černý W. (eds.) (1977): Fauna ČSSR. Ptáci 2. *Academia, Praha*.

Michel J. (1925): *Tiere der Heimat. Děčín*. Štastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (2021): *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. Aventinum, Praha*.

Štastný K., Bejček V. & Němec M. (2017): Červený seznam ptáků České republiky. In: Chobot K. & Němec M. (eds.). *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Příroda 34. Praha*.

Šutera V. & Vondráček J. (1987): Ptactvo CHKO Labské pískovce. 2. část. *Fauna Bohemiae Septentrionalis, Tomus 12. Ústí nad Labem*: 7–27.

Valenta B. (1967): Sokol stěhovavý na Děčínsku. *Děčínské vlastivědné zprávy, říjen, Děčín*: 6–8.

Vondráček J. (1976): Sokolovití dravci v Severočeském kraji. (l. práce skupiny pro výzkum dravců a sov). *Sbor. Severočes. muzea, Ser. Natur. 8, Liberec*: 67–78.

Vondráček J. & Šutera V. (1986): Ptactvo CHKO Labské pískovce. 1. část. *Fauna Bohemiae Septentrionalis, No 11. Ústí nad Labem*: 39–58.

NPR Kaňon Labe, sokol stěhovavý,
foto: V. Sojka

DÁNSKO 2023

Rubjerg Knude Fyr

Dánsko je rozlohou i počtem obyvatel zhruba poloviční než ČR. Leží na Jutském poloostrově a dvou velkých ostrovech – Fyn a Sjælland. Na svém území má 5 národních parků (NP), které vznikly až po roce 2000 (nepočítáme-li největší chráněné území světa nacházející se v Grónsku, které je pod správou Dánského království).

Do Dánska jsme se vydali v polovině srpna a nejprve se zastavili v německém NP Schleswig-Holsteinisches Wattenmeer, který sousedí s Dánskem. Tuto oblast jsme navštívili již před šesti lety, a proto jsme věděli, že zde nebude nouze o ptactvo. Wattové moře je bohatě prostřeno stůl pro migrující ptáky ze severu. Silným zážitkem byla návštěva písčného ostrůvku u vísyky Westerhever. Trefili jsme se do ideálního času příliv–odliv, kdy ustupující moře vytvořilo krásné mělké laguny. Příjemný čas brouzdání v mořských jezírkách a hledání jantará, to vše zarámované krásným počasím. Jednoduchá přírodní scenérie – modrá obloha, písek, moře a nic více. Snad ani nemusím zdůrazňovat, jak blahodárny vliv to má na lidskou psychiku. Krásný zážitek, který bohužel nezažijete příliš často. Navíc umocněný pozorováním krásného tereje bílého a nejmenšího evropského rybáka. Krátce se zastavujeme přímo na hranici s Dánskem, kde se za protipovodňovou hrází rozkládají vodní plochy jak na německé, tak i na dánské straně. Je zde i ornitologická pozorovatelná.

Pozorované zajímavé druhy (dále již PZD): **tenkozobec opačný** (*Recurvirostra avosetta*), **ústřičník velký** (*Haematopus ostralegus*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*), **kulík písčnatý** (*Charadrius hiaticula*), **kolpík bílý** (*Platalea leucorodia*), **rybák malý** (*Sternula albifrons*), **terej bílý** (*Morus bassanus*), **slavík modráček** (*Luscinia svecica*), **sýkořice vousatá** (*Panurus biarmicus*), **husice liščí** (*Tadorna tadorna*).

Naše další cesta vede po západním pobřeží Jutského poloostrova a okamžitě po překročení hranice vjíždíme do největšího dánského NP Vadehavet. Byl založen v roce 2010 s rozlohou 1 466 km², kde značná část chráněného území připadá na moře. Zastavujeme se na poloostrově Skallingen, který tvoří severní výspu NP. Minimum lidí a písčité pláže táhnoucí se mnoho kilometrů. Co nás překvapilo, byla oblast pobřeží, kam nebylo doporučeno vstupovat kvůli možnosti nevybuchlých min z 2. světové války. A vůbec po celém pobřeží je možné pozorovat pozůstatky válečného šílenství v podobě bunkrů a betonových zátarasů.

PZD: **rybák severní** (*Thalasseus sandvicensis*), **koliha malá** (*Numenius phaeopus*), **racek mořský** (*Larus marinus*), **tuleň obecný** (*Phoca vitulina*).

Další cesta nás zavedla na poloostrov u vesnice Bork Havn, který zasahuje do obrovské mořské laguny Ringkøbing fjord. Je zde rozhledna a v jiném ročním období ornitologicky jistě zajímavé, ale nyní je zde bohužel pusto. Dlouho se nezdržujeme a míříme dál na sever.

PZD: **kulík zlatý** (*Pluvialis apricaria*), **vodouš bahenní** (*Tringa glareola*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*).

Pokračování na straně 53 >

Kulík písčnatý

Terej bílý

Dalším NP na západním pobřeží je Thy s rozlohou 244 km². Zajíždíme na poloostrov AngerTange v jižní části NP. Pěkné místo s půlkilometrovým moem vybíhajícím do moře i s rozlehlými mořskými lagunami. Opět dlouhé písčité pláže. Z ptačího pohledu jistě zajímavá oblast.

PZD: **rybák severní** (*Thalasseus sandvicensis*), **kajka mořská** (*Somateria mollissima*), **potáplice malá** (*Gavia stellata*), **racek tříprstý** (*Rissa tridactyla*), **racek mořský** (*Larus marinus*), **racek žlutohý** (*Larus fuscus*), **kolpík bílý** (*Platalea leucorodia*), **vodouš šedý** (*Tringa nebularia*), **koliha malá** (*Numenius phaeopus*), **koliha velká** (*Numenius arquata*), **morčák prostřední** (*Mergus serrator*), **kameňáček pestrý** (*Arenaria interpres*), **vodouš rudonohý** (*Tringa totanus*).

Poté míříme do přímořského městečka NørreVorupør, kde navštěvujeme infocentrum NP a severně od městečka absolvujeme okruh v borovicových lesích s krásným vřesovištěm. Vegetace již pokrývá písčité duny.

Nedaleko odsud je zajímavá dominanta pobřeží, skalní útvar zvaný Bulbjerg. Na toto místo jsem se těšil s vědomím, že se zde nachází kolonie racka tříprstého. Na skalní plató je možné vyjet autem a neda- leko od parkoviště se nachází výhledy ze

skalisek na moře. My nakonec zajíždíme kousek východněji, kde nalézáme parkoviště přímo u moře. Je klidný večer, a tak se rozhoduji vyrazit ke skále po moři na kajaku. Hnízdí zde zřejmě stovky párů racka tříprstého a jsou opravdu velice hluční. Neda- leko odtud mi udělala radost osamocená alka malá, plovoucí klidně na hladině.

PZD: **racek tříprstý** (*Rissa tridactyla*), **racek mořský** (*Larus marinus*), **rybák severní** (*Thalasseus sandvicensis*), **kulík písčinný** (*Charadrius hiaticula*), **alka malá** (*Alca torda*).

Posledním naším cílem na západním pobřeží je nejsevernější bod Jutského poloostrova, který jako kopí dlouhé 20 km a široké jen pár km míří do moře. Nachází se zde mě- stečko Skagen a nedaleký významný bod je velká turistická atrakce. Vydáváme se k ní časně ráno a za ne příliš dobrého počasí. Je zataženo, větrno a občas se spustí přeháňka. Má to však jednu výhodu, lidí je po- málu a nejsevernější bod si můžeme užít sami. Odpoledne se počasí mění, vyjasní se, a tak dáváme druhý pokus, ale to je jiné kafe. Písčinná nejsevernějšího bodu je obsypaná lidmi jako mravenci. Ani tam ne- míříme a vydáváme se po pláži západním směrem, kde je snesitelněji. A dá se i ledacos zajímavého pozorovat. Třeba lovící potáplice malé, morčáky prostřední či mla-

dého tereje bílého, který se co chvíli znovu vrhá do vln.

PZD: **terej bílý** (*Morus bassanus*), **morčák prostřední** (*Mergus serrator*), **potáplice malá** (*Gavia stellata*), **kajka mořská** (*Somateria mollissima*), **jespák písčinný** (*Calidris alba*), **turpan černý** (*Melanitta nigra*), **racek tříprstý** (*Rissa tridactyla*), **rybák severní** (*Thalasseus sandvicensis*), **tuleň obecný** (*Phoca vitulina*).

Stáčíme se na jih a podél východního po- březí se vracíme. Zastavujeme se v přírodní rezervaci VoersåStensnæsVildtreservat. Jde o chráněné pobřeží s mořskými mělči- nami. A opravdu je zde mělko, místy až 1 km od břehu je hloubka vody jen pár de- cimetrů. Pozorujeme zde chaluhu, která pronásleduje rybáky severní, aby ukořistila chycenou rybu.

PZD: **husice liščí** (*Tadorna tadorna*), **ber- neška velká** (*Branta canadensis*), **rybák severní** (*Thalasseus sandvicensis*), **kulík písčinný** (*Charadrius hiaticula*), **vodouš šedý** (*Tringa nebularia*), **ústřičník velký** (*Ha- ematopus ostralegus*), **kulík zlatý** (*Pluvialis apricaria*), **tuleň obecný** (*Phoca vitulina*).

Resumé: Procestovali jsme západní dánské pobřeží a odvážíme si jednoznačně pozitivní dojmy. Můžete nachodit desítky kilometrů po písčinných plážích, kde je minimum lidí. U moře lze narazit na ledajaký zajímavý ptačí druh. Běžnými druhy jsou ústřičník velký, kulík písčinný, jespák obecný a rybák severní. S posledně jmenovaným jsem se setkával tak často, že mi po čase stačilo zaslechnout pouze jeho typický pokřik a bylo mi jasné, kdo se blíží. Západní dánské pobřeží snese srovnání s polským pobřežím Baltského moře, dlouhé písčité pláže, kde lze nalézt klidná místa. Pro mě to byla or- nitologicky zajímavá destinace a možná někdy v budoucnu opět zavítáme do této země prozkoumat další pěkné oblasti, kte- rých je zde jistě hodně.

Martin Horyna

Foto: Martin Horyna

Literatura:

Svensson L., Mullarney K. & Zetterström D. (2012): Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu. Nakladatelství Ševčík: 447 pp.

POBALTÍ 2023

Do tří států tvořících Pobaltí (Litva, Lotyšsko, Estonsko) by se Česká republika vešla 2x. Počet obyvatel je však vůči naší zemi poloviční, tzn. že toto území má čtvrtinovou hustotu osídlení oproti ČR.

Z ornitologického hlediska nabízí Pobaltí mnohé zajímavé druhy, namátkou např.: orel křiklavý (*Clanga pomarina*), orel volavý (*Clanga clanga*) i orel skalní (*Aquila chrysaetos*), dřemlík tundrový (*Falco columbarius*), puštík bělavý (*Strix uralensis*) i vousatý (*Strix nebulosa*), konipas citrónový (*Motacilla citreola*), budníček zelený (*Phylloscopus trochiloides*), rákosník pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*), sedmihlásek malý (*Iduna caligata*), mandelík hajní (*Coracias garrulus*), různé druhy bahňáků, vrubozobých i dlouhokřídlých.

Lotyšsko NP Kemeru

Cesta do 1. státu Pobaltí – Litvy, vede přes Polsko a je třeba překonat cca 900 km. V SV části Polska se nachází 3 národní parky (NP), a tak by bylo škoda je nenavštívit. První z nich je Narwianski PN, který se rozkládá okolo řeky Narew. Zastavujeme se ve vesničce Waniewo, kde je pozorovatelná a povalový chodník do džungle rákosin. První ptačí druh, který mě zaujal, byl hýl rudý, který zpíval přímo z kraje vesnice. Okolo řeky se rozprostírají kilometry rákosin a zajímavý byl přívoz k překonání

ramene řeky, kde je potřeba přetáhnout přívoz na druhou stranu vlastní silou pomocí ocelového řetězu.

Pozorované zajímavé druhy (dále již PZD): **hýl rudý** (*Carpodacus erythrinus*), **čáp černý** (*Ciconia nigra*), **sýkořice vousatá** (*Panurus biarmicus*), **slavík modráček** (*Luscinia svecica*), **cvrčilka slavíková** (*Locustella luscinoides*) a **rybák černý** (*Chlidonias niger*). Cesta pokračuje do Biebrzanskeho PN. Tam jsme plánovali cestu několik let a konečně

to vyšlo. O tomto parku jsem četl jen samé superlativy. Zdrželi jsme se zde dva dny a popravdě řečeno, byl jsem zklamaný. Příliš mnoho ptactva jsme neviděli. Přičítám to ne úplně vhodné době návštěvy (začátek července).

PZD: **dudek chocholatý** (*Upupa epops*), **hýl rudý** (*Carpodacus erythrinus*), **tuhýk šedý** (*Lanius excubitor*), **rybák černý** (*Chlidonias niger*) i **obecný** (*Sterna hirundo*),

Pokračování na straně 55 >

Estonsko NP Matsalu

sýkořice vousatá (*Panurus biarmicus*), vodouš rudonohý (*Tringa totanus*), cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*).

Třetí park v pořadí byl Wigierski PN, nazvaný podle velkého jezera Wigry (22 km²). Na můj vkus zde bylo příliš mnoho lidí, ale mohli jsme strávit hezký čas na kajaku na výše zmíněném jezeru.

PZD: rybák obecný (*Sterna hirundo*), hohol severní (*Bucephala clangula*), morčák velký (*Mergus merganser*).

Po přesunu do Litvy jsme zavítali do biosférické rezervace Žuvintas, kde se nachází stejnojmenné jezero, rozsáhlé porosty rákosu a podmáčených území. V informačním centru jsme se dozvěděli, že se zde vyskytují

orli křiklaví, cca 45 ex., los evropský a jeden pár vlků. Nic z toho se nám nepodařilo pozorovat. Odtud jsme se přesunuli na pobřeží Baltského moře do Lotyšska do Pape s vyhlášenou rezervací, která zahrnuje krásné písčné pláže a mělké rozlehlé jezero.

PZD: hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*), pěnice vlašská (*Sylvia nisoria*), koliba malá (*Numenius phaeopus*), skřivan lesní (*Lullula arborea*), orl mořský (*Haliaeetus albicilla*), rybák černý (*Chlidonias niger*), jespák obecný (*Calidris alpina*), dudek chocholatý (*Upupa epops*), rybák velkozobý (*Hydroprogne caspia*).

Další zastávkou na pobřeží byla osada Užava. Klidné místo, liduprázdné kilometrové pláže, krásné borové lesy. Hezký zážitek s poletujícím lelkem jen pár metrů nad naším autem.

PZD: chřástal polní (*Crex crex*), vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*), lelek lesní (*Caprimulgus europaeus*), skřivan lesní (*Lullula arborea*), kulík písčný (*Charadrius*

Pokračování na straně 56 >

Jespák obecný

Kulík zlatý

hiaticula), **rybák malý** (*Sternula albifrons*), **hýl rudý** (*Carpodacus erythrinus*), **psík mývalovitý** (*Nyctereutes procyonoides*).

A čeká nás NP Sliteres o rozloze 164 km², s mysem Kolka, který odděluje Rižský záliv a Baltské moře. Téměř celé území je zalesněné s rozsáhlými rašeliništi. Ze zajímavých druhů zde žije tetřev hlušec, tetřívka obecná a rys ostrovid.

PZD: **kulík říční** (*Charadrius dubius*) i **zlatý** (*Pluvialis apricaria*), **rybák obecný** (*Sterna hirundo*) i **severní** (*Sterna sandvicensis*), **hoholka lední** (*Clangula hyemalis*), **koliha malá** (*Numenius phaeopus*).

Při cestě podél Rižského zálivu se zastavujeme na skok v NP Kemerí nedaleko hlavního města Riga. Naším cílem je Velké rašeliniště u městečka Kemerí. Rašeliništěm vede asi 3 km okruh s vyhlídkovou věží. Území je fotogenické s mnoha jezírky. Mí-nusem je příliš mnoho turistů.

PZD: **čáp černý** (*Ciconia nigra*), **vodouš bahenní** (*Tringa glareola*).

Poté se přesouváme do Estonska a těsně za hranicemi je rezervace Nigula raba s rozsáhlým rašeliništěm. Cestování po Pobaltí má jednu zápornou stránku. Méně frekventované cesty nejsou asfaltové, ale šterkové. Rozumná jízda, pokud chceme šetřit auto, se pohybuje v rozsahu 20–30 km/hod. Jízda není vůbec požitek a přejete si mít tento úsek cesty co nejdříve za sebou. Kdo auto nešetří, může jet rychlostí klidně 80 km/hod a připadat si jako závodník na Dakaru. I takové jsme viděli. Nevýhodou je, že z mapy nevyčtete, jaký úsek je zrovna před vámi – asfaltový či šterkový? K rezervaci Nigula raba vede šterková cesta dlouhá 15 km, tzn. tuto vzdálenost překonáte za cca ¼ hodiny. Během tohoto úseku jsem měl nutkání auto otočit a rezervaci vynechat. Nakonec jsme dojeli do cíle a nelitovali. Byl to jeden ze silných okamžiků naší do-

volené. Jednu výhodu ale šterkové cesty mají, pravděpodobně v cílové destinaci nebudou davu turistů. Tak to bylo i zde. Strávili jsme hezký večer na rašeliništi, kde jsme byli úplně sami. Společnost nám dělal jen kulík zlatý a jeho pískání krásně zapadalo do klidné večerní atmosféry. V oblasti se dle informační tabule vyskytuje i orel křiklavý a strakapoud bělohřbetý. Po ranním okruhu jsem na lesním parkovišti zkusil pustit bubnování strakapouda bělohřbetého. Neočekával jsem nějakou reakci, mimo jiné i vzhledem k roční době (polovina července) a také ne úplně ideálnímu složení lesa (borovicový les s vtroušenou břízou a osikou). Ale světe div se, po chvíli slyším slabé klepání na dřevo. Dalekohled pomohl a odhalil, byl to strakapoud bělohřbetý. Třešnička na dortu z rašeliniště Nigula. Nutno podotknout, ač u nás nejvzácnější

- > druh strakapouda, v Pobaltí je mnohem hojnější.

PZD: **strakapoud bělohřbetý** (*Dendrocopos leucotos*), **kulík zlatý** (*Pluvialis apricaria*), **vodouš bahenní** (*Tringa glareola*), **chřástal polní** (*Crex crex*).

Naším dalším NP byl Matsalu, jedna z nejvýznamnějších ornitologických lokalit Pobaltí. Je zde chráněn mělký mořský záliv s okolím. Hnízdících druhů je zde 175. Stejně jako u Biebrzanskeho PN jsem z této oblasti zklamán. Mnoho jsme toho neviděli, ale přičítám to opět ne úplně vhodné době návštěvy. Jediným zajímavým okamžikem byla krátká plavba kajakem ve spleti zálivu. Krásné stulíkové a leknínové koberce s hejny lovicích rybáků.

PZD: **drozd cvrčala** (*Turdus iliacus*), **hýl rudý** (*Carpodacus erythrinus*), **strakapoud bělohřbetý** (*Dendrocopos leucotos*), **sý-**

kořice vousatá (*Panurus biarmicus*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*), **rybák černý** (*Chlidonias niger*), **los evropský** (*Alces alces*).

Přesouváme se na sever Estonska a za zmínku stojí útesy na poloostrově Paldisky. Příjemná změna po plochem pobřeží.

PZD: **alkoun obecný** (*Cephus grylle*).

Dalším cílem je největší a nejstarší estonský NP Lahemaa (725 km²). Vyskytují se zde největší šelmy Evropy – vlk, rys, medvěd, ale také norek evropský (*Mustela lutreola*) a poletuška slovanská (*Pteromys volans*). My jsme navštívili nejsevernější bod Estonska, poloostrov Purekkari neem. Z ornitologického hlediska je to zajímavé místo. Sice hojně navštěvované, ale je na co se dívat. Při ranní procházce jsem málem šlápl na bernešku tmavou, která odpočívala mezi kameny a naprosto splynula s okolím. Neměla ani za mák plachosti. Bylo to mé první setkání s tímto druhem a byl jsem

překvapen její velikostí. Má představa byla, že patří velikostí do skupiny hus, ale velikostí odpovídala spíše kachně divoké.

PZD: **ústřičník velký** (*Haematopus ostralegus*), **rybák obecný** (*Sterna hirundo*), **rybák severní** (*Sterna sandvicensis*), **rybák dlouhoocasý** (*Sterna paradisaea*), **kulík písečný** (*Charadrius hiaticula*), **berneška tmavá** (*Branta bernicla*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*), **kajka mořská** (*Somateria mollissima*).

Odtud putujeme na východ Estonska k jezeru Peipsi järv, čtvrtému největšímu jezeru v Evropě. Je zhruba 130 km dlouhé a 30 km široké. Malé vnitrozemské moře, na druhou stranu nedohlednete. V oblasti na sever od jezera jsou rozlehlá rašeliniště, jedno z nich jsme navštívili – Rütli parkla. Naprosté ticho, žádné zvuky civilizace, balzám na duši. V oblasti se vyskytují medvědi, byl to zajímavý pocit pohybovat se krajinou

Rybák dlouhoocasý

Pokračování na straně 58 >

- > s tímto vědomím. Jen na dokreslení, v Estonsku se vyskytuje okolo 700 ks těchto velkých savců.

PZD: **potáplice severní** (*Gavia arctica*) i **malá** (*Gavia stellata*), **orlovec říční** (*Pandion haliaetus*), **orel mořský** (*Haliaeetus albicilla*), **krutihlav obecný** (*Jynx torquilla*). Cestou zpět do Lotyšska jsme se zastavili v NP Karula. Kopcovitá krajina ale příliš nezaujala. Nutno podotknout, že jsme se zde zastavili opravdu pouze na skok.

PZD: **labuť zpěvná** (*Cygnus cygnus*), **chřástal polní** (*Crex crex*), **rybák černý** (*Chlidonias niger*).

Po přesunu do Lotyšska se zastavujeme v našem posledním NP jménem Gauja. Je to největší NP této země s rozlohou 917 km², pojmenovaný podle stejnojmenné řeky. Je to písčivcová oblast, ale to, co jsme viděli, je naprosto nesrovnatelné s krásami písčivcových oblastí u nás.

PZD: **vodouš kropenatý** (*Tringa ochropus*), **vodouš šedý** (*Tringa nebularia*), **hohol severní** (*Bucephala clangula*).

Resumé: Pobaltí je rovinatá krajina, nejvyšší vrcholy všech 3 států jsou okolo 300 m. Přesto není fádni a během jízdy je stále na co se dívat. Střídají se pole, louky a lesy a je to příjemné na pohled. Silniční provoz, pokud se ne bavíme o velkých městech, je řídký. Běžným druhem je čáp bílý, v některých oblastech je hnízdo (či hnízda) v každé vesnici. K dalším patří jeřáb popelavý, při průjezdu krajinou ho lze pozorovat i na několik metrů. Nejhojnějším dravcem je moták pochop. Kupodivu za celou dobu našeho cestování jsem nikde nezaznamenal poštolku obecnou a káni lesní pouze 2x. Nejhojnějším bahňákem pobřeží je jespák obecný. Častokrát zastíženým druhem byl hýl rudý. Např. v NP Matsalu jsem na trase 1 km napočítal 3 – 4 zpívající samce. Rašeliniště byla na ptactvo chudá, ale vynahrazovala to svou zvláštní krásou. Druhy pozorované v tomto biotopu: jeřáb popelavý, vodouš bahenní, kulík zlatý.

Ještě drobná zmínka o bodavém hmyzu. Před cestou jsme si pořídili sítky na hlavu proti komárům. Ani jednou jsme je nepoužili,

ale v lesích s hustým podrostem se nedalo chodit v kratasech. Komárů je v Pobaltí rozhodně více než u nás a je potřeba s tímto faktem počítat.

Za dobu necelých 3 týdnů bylo pozorováno 148 druhů ptactva.

Martin Horyna

Foto: Martin Horyna

Literatura:

Anděra M. (2008): Národní parky Evropy. Kompletní encyklopedický průvodce. Nakladatelství Slovart, Praha: 976 pp.

Svensson L., Mullarney K. & Zetterström D. (2012): Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu. Nakladatelství Ševčík: 447 pp.

Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanesi P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M., V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (2020): European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. *European Bird Census Council & Lynx Editions, Barcelona: 967 pp.*

Rybák severní + racek bouřní

Pěnice vlašská, foto: I. Wenischová

Hýl obecný, foto: I. Wenischová

Králíček ohnivý, foto: I. Wenischová